philatelica

78/1

philatelica

1978/1

TARTALOM

Pákozdi László:
Nyíregyházi szükségbélyegek, levelezőlapok 1944—45-ben

Orbán Ferenc:
Az 1888-as I. típusú sztereotypia

Surányi László:
Az 1924. évi Jótékonysági kiadás 500 koronás címletének ismertetőjelei

Idegen nyelvű tartalom

A MAGYAR BÉLYEGGYŰJTŐK ORSZÁGOS SZÖVETSÉGE
TUDOMÁNYOS MUNKAKÖZÖSSÉGE KÖZLÖNYE
FELELŐS SZERKESZTŐ: SURÁNYI LÁSZLÓ
SZERKESZTŐK: PÁKOZDI LÁSZLÓ, DR. SCHOLZ TAMÁS
FELELŐS KIADÓ: DR. WURM FERENC
VIII. ÉVFOLYAM

Nyíregyházi szükségbélyegek, levelezőlapok 1944—1945-ben

PÁKOZDI LÁSZLÓ

1944. NYÍREGYHÁZA I.

2 címletből álló, helyi szükségbélyeg sorozat.

Egyes szakírók ugyan a kiadást *félhivatalosnak* nevezik, hivatkozással arra, hogy bár egyes (pl. a miskolci) postaigazgatóságok kifogásolták a nyíregyházi bélyegek forgalmazását, de az akkor Debrecenben székelő Ideiglenes Nemzeti Kormány Kereskedelem- és Közlekedésügyi Minisztériuma a nyíregyházi bélyegkiadásokról tudomást szerezve az ellen nem tiltakozott, sőt a bélyegek nagyobb mennyiségű előállítása ügyében a Nyíregyháza 1. postahivatal vezetőjét meg is kereste levélben.

Álláspontunk az, hogy elismerve a hivatal vezetőjének csak dicsérendő kezdeményezését a bélyeghiány megszüntetésére, de a két nyíregyházi kiadást még félhivatalosnak sem tekinthetjük, mivel a postabélyegek kibocsátására az alsóbb postai szervek — *még rendkívüli körülmények között sem* — voltak felhatalmazva. Az A.1. Postaszabályzat értelmében bélyeghiány esetén a szabványos *készpénzbérmentesítést* kellett alkalmazni, amit a korabeli fennmaradt levelezési anyag is bizonyít.

Ezzel szemben — bár elsősorban pénzügyi okok miatt — a bélyegek és levelezőlapok megrendelését egy közigazgatási szerv, a Nyíregyházi Pénzügyigazgatóság végezte, sőt azokat az adóhivatal körbélyegzőjével lebélyegezve mintegy hitelesítette.

Az I. kiadású nyíregyházi szükségbélyegek és levelezőlapok forgalmazása nem kerülte el az illetékesek figyelmét, így elsősorban a Debrecenben megalakított Ideiglenes Postavezérigazgatóságét. (A Magyar Vöröskereszt debreceni irodájához különösen sok nyíregyházi tudakozó levelezőlap érkezett.) Amint ezt a továbbiakban idézzük is, maga az illetékes miniszter, *Gábor Ferenc* nem emelt kifogást a bélyegek és a lapok forgalmazása ellen, sőt annak kiterjesztésére gondolt. De idézzük a minisztérium és postahivatal 1945. januári levélváltását, amelyek számos következtetésre adnak lehetőséget. Idézve:

„Magyar Kereskedelem-
és Közlekedésügyi Minisztérium, Debrecen.
86/1945. K. K. M.
Postahivatal *N y í r e g y h á z a .*

Tudomásomra jutott, hogy a nyíregyházi Pénzügyigazgatóság postabélyegeket nyomatott és ezeket a bélyegeket helybeli, valamint egyes vidéki hivatalok is használják.

Felhívom részletes jelentéstételre, hogy hány db és milyen címletű bélyegeket kapott a hivatal, ezekből mennyit használt fel bérmentesítésre és mennyi van készletben.

A lehetőséghez képest állapítsa meg, hogy mi az idevonatkozó helyzet a vidéki postahivataloknál is.

Lépjen érintkezésbe az előállító nyomdával és vonjon be tőle részletes mennyiségi ajánlatot, hogy milyen fajtájú papíranyagból milyen mennyiség áll rendelkezésükre postabélyeg nyomtatás céljára. Külön térjen ki a vízjelezés kérdésére is. Tegyen jelentést az előállítás műszaki kérdéseiről is.

Debrecen, 1945. január 25.

PH.
(Magyarország Kereskedelemügyi Minisztere)

Gábor F. sk.
Kereskedelem- és Közlekedésügyi miniszter"

A postahivatal vezetője, *Sabjányi Károly*, aki munkakörét már a Debreceni Postaigazgatóság megbízása alapján látta el, az alábbi jelentést küldte:

„Postahivatal Nyíregyháza 1. 1945. február 22.
78/1945.

Tárgy: Értékcikkügy.
A 86/1945. K. K. M. sz. rendeletre
Mell.: 1 db.

Magyar kereskedelem- és Közlekedésügyi Minisztérium.

Debrecen.

Jelentem, hogy a hivatal az itteni pénzügyigazgatóság által nyomtatott postai értékcikkekből 4992 darab 20 és 5004 darab 40 filléres postabélyeget, továbbá 12 000 darab 20 fillér értékjelzéssel ellátott levelezőlapot vett át felhasználás céljából. Ezekből a mai napig eladatott a teljes bélyegmennyiség, továbbá 11 732 darab levelezőlap.

Az árusítás során egyes vidéki postahivatalok is vásároltak tőlünk ilyen bélyegeket, valószínűleg tehát, hogy a környező postahivatalok is híjával vannak az értékcikkeknek.

Az előállító nyomdától bevont ajánlatot idecsatolva felterjesztem azzal, hogy a nyomda a műszaki vonatkozású kérdéseiről nem nyilatkozott.

(aláírás)
postaellenőr
Hivatalvezető"

Előzmények.

1944 szeptemberében megindultak a Vörös Hadsereg hadműveletei Magyarország felszabadítására. A szovjet csapatok 1944. szeptember 23-án átlépték a magyar határt és 26-án felszabadult Battonya és Makó, valamint az északkeleti hadműveletek során 1944. október 19-én Debrecen. *Nyíregyháza* felszabadítására kemény harcok után *1944. október 31-én* került sor.

A város a birtoklásáért folytatott súlyos harcok miatt igen siralmas állapotban volt. A pusztítást a Nyíregyháza 1. postahivatal sem kerülhette el, amely először az 1944. szeptember 17-i légitámadáskor már súlyosan megsérült. A város birtokáért folytatott harcok során a hivatal épületét aknatalálatok érték és a visszavonuló német alakulatok a távbeszélőerősítő állomást felrobbantották.

Mind a megye, mind a város általános postai helyzete azonos volt a korábbi filatéliai szakirodalmi munkákban leírottakkal. Gyakorlatilag a postaforgalom anyagi és személyzeti hiányosságok miatt teljesen megbénult. A volt hivatalvezető magával vitte a bélyegkészletet és a bélyegzőket (egy kivételével) és a várost elhagyta. A város felszabadulása után az új polgármester és a város szovjet katonai parancsnoka szükségesnek tartotta a postaszolgálat mielőbbi megindítását, s nem utolsósorban a postaműszaki feltételek biztosítását. A postahivatal újjászervezését és a

forgalom megindítását *Gimes Ödön*, postai műszaki ellenőrre bízták, aki november 10-e körül át is vette az újjáépítés és a hivatal vezetését.

Az I. kiadás története.

A hivatal első postaforgalmi tevékenysége a levélpostára terjedt ki. Ezt azonban szinte megbénította a szükséges postai értékcikkek hiánya. Ezért *Boros Lajos* azt tanácsolta *Gimes Ödön* megbízott hivatalvezetőnek, hogy mivel belátható időn belül nem mutatkozik lehetőség értékcikkellátmány beszerzésére, a felmerült nehézséget helyi, szükségmegoldással hidalják át.

Gimes Ödön a felmerült probléma helyi megoldását *Dogiu Nikolaj* kapitánnyal, a postahivatal szovjet parancsnokával megbeszélte, aki a szükségmegoldást, a bélyegek és levelezőlapok helyi előállítását helyeselte és ahhoz hozzájárult.

Gimes Ödön ezt követően felkereste *Venkovits Károly* nyomdatulajdonost, aki rendelkezett enyvezett papirossal és a levelezőlapok előállításához szükséges fehér kartonnal. Így *Gimes Ödön* megrendelést adhatott egy 20 és 40 filléres címletű bélyeg tervezésére és próbanyomatának elkészítésére. (Felmerült ugyan egy igényesebb bélyegkép tervezésének gondolatai is, de kellő szakember hiányában a bélyegkép tervezésével is — figyelembe véve a nyomda technikai adottságát — Venkovits Károly lett megbízva.)

Már az első lépésnél, a megrendelésnél komoly nehézség mutatkozott. A Nyíregyháza 1. postahivatal készpénzzel nem rendelkezett, így a bélyegek és a postai levelezőlapok megrendelésére nem vállalkozhatott. Ezért tárgyalásokat kezdtek *Seeberg Ármind*, nyugalmazott pénzügyminiszteri tanácsossal, a nyíregyházi pénzügyigazgatóság megbízott igazgatójával, mivel a pénzügyigazgatóság az adó- és illetékbevételekből készpénzzel rendelkeett. Mind *Gimes Ödön*, mind — a Debreceni Postaigazgatóság által 1945. február 15-vel megbízott utódja — *Sabjányi Károly* úgy gondolták, hogy a bélyeggyártás joga mint az elmúlt században, a Pénzügyminisztérium hatáskörébe tartozik. E téves elképzelés mellett az is számításba jöhetett, hogy az értékcikkek kibocsátását a helyi adóhivatal bekapcsolásával legalizálják.

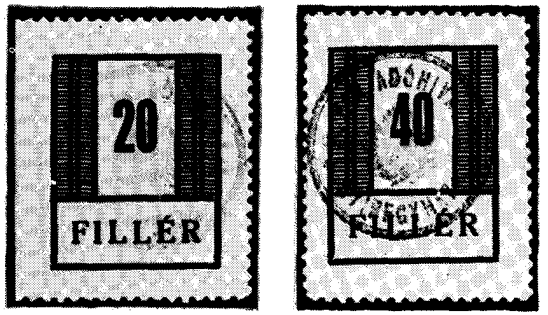
Ezek után az új postai értékcikkeket Venkovitsnál a nyíregyházi pénzügyigazgatóság rendelte meg. Elkészültük után az „egész" készletet a postahivatal átvette és átszállította az adóhivatalba, ahol azokat „M. KIR. ADÓHIVATAL NYÍREGYHÁZA" szövegű és babérlombokkal díszített, koronás magyar címerrel ellátott, 25—26 mm-es átmérőjű, kettőskörű, ibolya színű hivatali bélyegzéssel látták el. (Az egész szó idézőjelbe tétele nem véletlen. Az újabb filatéliai kutatások azt igazolják, hogy mind a bélyegekből, mind a levelezőlapokból olyan példányok is gyűjtői forgalomba kerültek, amelyekről az adóhivatali bélyegzés hiányzik. Ez azt látszik igazolni, hogy az I. kiadású értékcikkekből valamivel több készült, mint amennyit a postának leszállítottak, illetve az adóhivatalban felülbélyegeztek (l. 8. ábra).

Az adóhivatali felülbélyegzésre *Gimes Ödön* szerint azért került sor, „hogy ténykedésüknek még hivatalosabb formája legyen", *Boros Lajos* szerint „hogy ne lehessen utánozni és kellő hitele legyen a közönség körében". (Ez utóbbi megfontolás alapossága a hamisítások alcím alatt igazolást is nyer.)

A kibocsátások anyagi oldalát rendezendő, a helyi pénzügyigazgatóság és a postahivatal között hosszú vita keletkezett, amely végül is megoldást nyert azzal, hogy a postahivatal az időközben árusításból befolyt összegből az előállítás nyomdai költségeit a pénzügyigazgatóságnak visszatérítette.

Forgalmi idő

Az első kibocsátású nyíregyházi szükségbélyegek *1944. decemberének közepén* kerültek forgalomba. *Boros Lajos* szóbeli közlése szerint erre december 16-án került sor. Az eddig ismert legkorábbi felhasz-

1. ábra. Valódi I. kiadású 20 és 40 filléres bélyeg

nálás 1944 december 18-ra esik. Forgalmazásuk a készletek kifogytáig tartott. A készlet kimerülése tette indokolttá 1945 februárjában a II. kiadás kibocsátását.

Árusítás

A bélyegeket a Nyíregyházi 1. postahivatal elsősorban a saját, a helyi igények kielégítésére fordította. Kisebb mennyiségeket átadott a környező Szabolcs-megyei hivataloknak is, így felhasználásuk egyéb Szabolcs-megyei helységekből is ismert. *Sugár István* elsődleges kutatásainak feldolgozásában azt írja, hogy gyűjtők nem jelentkeztek az első sorozat megvásárlásának igényével. (Ez a korabeli körülmények között érthető is.)

Így logikus, hogy az I. kiadású nyíregyházi bélyegek *valódi, használatlan* példányainak előfordulása *igen ritka.*

A sorozat értékei és példányszámuk

20 fillér sárga/fekete	4992 db
40 fillér rózsaszín/fekete	5004 db

A *bélyegképek* ábrája az értékjelzés kivételével azonos. A bélyegkép a középső vízszintes vonallal két mezőre osztott. A felső üres mezőben az értékszám foglal helyet. Két oldalán függőleges és vízszintes vonalakból álló, Venkovits közlése szerint „körzetdarabnak" nevezett díszítő elemmel. A FILLÉR értékjelölés az alsó, fekvő téglalap alakú fehér mezőben fekszik.

A bélyegkép mérete 22,8 × 28,8 mm.

Ismertetőjelek.

Ezek elsajátítása *a valódi bélyegek, az utánnyomat,* valamint a *hamisítványok* felismerésénél igen fontos.

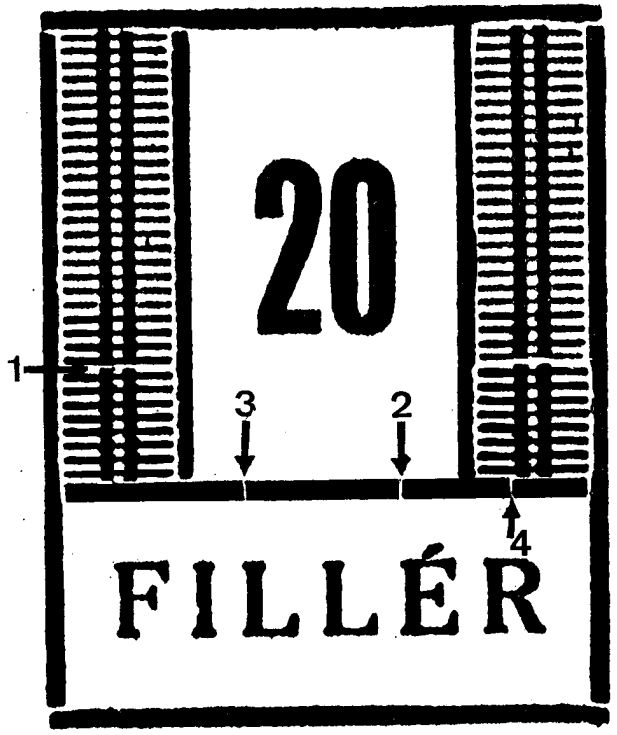
1. Mind a bal, mind a jobb körzetdarabon az alulról számolt 8. és 9. vízszintes vonal között a függőleges, párhuzamos vonal *megszakad.* A vízszintes vonalak távköze itt 0,3 mm a többi 0,2 mm-el szemben. Szabad szemmel is jól észlelhető. Ez a jel valamennyi kiadásnál és címletnél (még a levelezőlapoknál is) *azonos,* ezért ezt a rajzhibát *metszetjelnek* kell tekintenünk (l. 2. ábra, 1-es jel).

2. A FILLÉR feliratot övező, téglalap alakú keret felső vonala a *jobb* végétől mért 6,8—7,4 mm távolságban *megszakad,* helyesebben a két vonaldarab *nem illeszkedik* pontosan. Ez az ismertetőjel mindkét címlet ívének legtöbb bélyegén megtalálható. Ez a „hézag" hol erőteljesen mutatkozik (még szabad szemmel is jól észlelhető), hol olyan jól illeszkedik, hogy előfordulása csak a legnagyobb figyelemmel állapítható meg (l. 2. ábra, 2. jele).

3. Egyes ívhelyekről olyan példányok is ismertek, amelyeken az előbb leírt vízszintes vonal szakadása a *bal oldalon,* a vonal végétől mért 7,5—7,6 mm távolságban fekszik.

Eddigi megállapításunk szerint ilyen előfordulással *a 20 filléres címlet 6., továbbá 9. és 10.,* valamint *a 40 filléres címlet 9. és 10. ívhelyének* példányainál találkozunk (l. 2. ábra, 3. jel).

Szinte bizonyos, hogy ez a vízszintes vonal *három darabból lett összeállítva* és a 3. pontban ismertetett illesztési hiba a befogás sajátossága miatt csak *egy-két ívhelyen mutatkozik észlelhetően.*

2. ábra. Ismertetőjelek

4. A 40 filléres bélyegek jellegzetessége a kétféle — sovány és kövér — számjegyek előfordulása (3. ábra). Feltehetően a nyomda nem rendelkezett elegendő azonos típusú 40-es számjeggyel, így a 9. és 12. ívhely bélyegei kövér 40-es számjegyet kapott.

Mivel két eltérő típusú számjegy a bélyegkép jellegét is megváltoztatta, ezért a 40 filléres címletet két típusba kell sorolnunk (l. 3. ábra). Így

I. típus: a számjegy mérete 5 × 6,8 mm,

II. típus: a számjegy mérete 9,7 × 7,5 mm (9. és 12. ívhely).

3. ábra. Az I. típusú (felül) és a II. típusú (alul) 40 filléres

Nyomták Nyíregyházán Venkovits Károly nyomdájában egy menetben, *magas* (könyv) *nyomással,* ismeretlen típusú, amerikai tégelysajtón.

Utánnyomat.

A Debreceni Postaigazgatóság *1945. június 8-án* kelt körrendeletében, amelyet az igazgatása alá tartozó valamennyi postahivatalnak és postaügynökségnek megküldött, az alábbi felhívás olvasható:

„A rendkívüli viszonyok következményeként mutatkozó bélyeghiányon a hivatalok egy része szükségbélyegek és bélyegző használatával igyekezett segíteni.

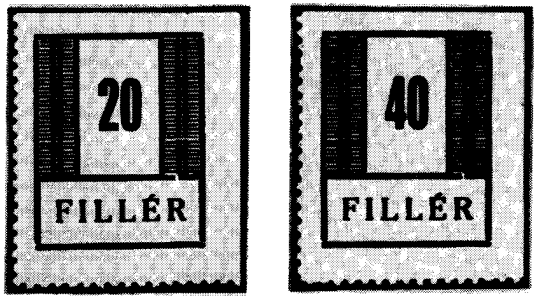
Értesülés szerint a szükségbélyegek a forgalomban volt bélyegek felülnyomásával készültek (feltehetően az abonyi kiadásról van szó), *de egyes helyeken bélyegszerű ragjegyeket is állítottak elő* (feltehetően utalás a nyíregyházi kiadásokra). *Ezekre nézve az előállításra okot adó körülményekre, az előállítás módjára, példányszámra s egyéb lényeges körülményekre is kiterjedően tegyen rendeletemre való hivatkozással jelentést s ennek mellékleteként a bélyegmúzeumba való elhelyezés céljára a szükségbélyegekből lehetőleg három-három, de legalább egy-egy példányt terjesszen fel. A bélyegeken kívül az ezek előállításához használt nyomódúcokat is küldje ide be. Jelentést csak azoktól a hivataloktól várok, ahol a fenti események előfordultak . . .*

. . . Ha a nyíregyházi szükségbélyegekből készlet már nem állna rendelkezésre, szigorú ellenőrzés mellett és annak idejében használt papír, festék, nyomóeszköz használatával készíttessen múzeumi célra néhány sorozatot s azt terjessze ide fel. A költségeket kisebb üzemi számadásban számolja el."

Említést érdemel, hogy a Debreceni Postaigazgatóság a szükséglevelezőlapok múzeumi célra történő megküldésére nem tér ki.

Amikor 1945. június 9-én a Nyíregyháza 1. postahivatal vezetője az utasítást kézhez vette, a hivatal már nem rendelkezett nyíregyházi szükségbélyegekkel. Ezért a felmerült igény kielégítése céljából felkeresték a bélyegeket előállító Venkovits Károlyt. Kiderült azonban, hogy a kiadás *eredeti nyomóformái* a II. kiadás elkészülte és leszállítása után szét lettek szedve, így „elvileg" a múzeumi példányok elkészítéséhez *új nyomóformát* kellett volna készíteni.

Mielőtt tovább mennénk, talán nem felesleges néhány filatéliai alapfogalmat tisztázni. *Újnyomatokról* akkor beszélhetünk, amikor *hivatalos* megrendelésre a bélyegeket az *eredeti nyomóformával* újból nyomtatják. (Pl. az 1883-as réznyomatos sor és könyvnyomású újságbélyeg.) Az eredetieket megközelítő, új nyomóformákkal nyomtatott bélyegek *utánnyomatok*, amelyek a megrendelés jellegétől függően lehetnek *hivatalosak*, vagy *magán utánnyomatok*.

4. ábra. Hamis alapbélyegek

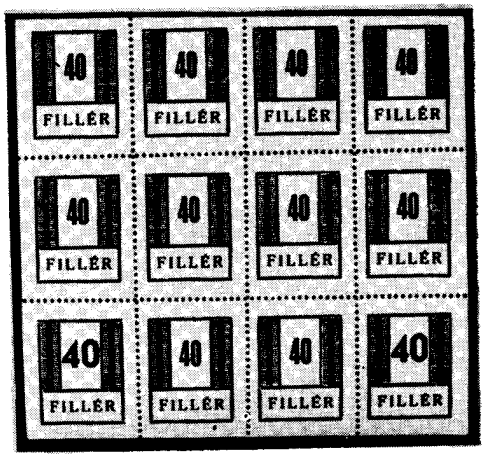
Utánnyomatokat készített Venkovits is, de ezek *jellege* a későbbiek során magyarázatot nyer! Az ügyes kezű Venkovits az utánnyomatok szedéseit méretben, számjegytípusban azonos kivitelben készítette el az eredetivel. Egy technikai hibát azonban elkövetett, amelynek alapján az utánnyomatokat a valódiaktól nem nehéz megkülönböztetni.

Az utánnyomat ismertetőjele

Az előbb említett technikai hiba a FILLÉR értékjelölést övező, fekvő téglalap alakú keret felső vonalán fordul elő.

Ellentétben a valódi bélyegek ilyen jellegű két jelétől (l. 2. ábra 2. és 3. jele) az utánnyomatok íveinek *valamennyi ívhelyén* ez a *vonalszakadás* a jobb oldali körzetdarab párhuzamos egyenesétől balra, *a széltől mért 3 mm-re fekszik*, a valódi bélyegeken megállapított 6,8—7,4 mm-el szemben. Ez a *közös ismertetőjel* az ív valamennyi bélyegén *azonos* és könnyen felismerhető (2. ábra 4. jele).

A korábbi szakirodalomban az olvasható, hogy az új nyomóformával legyártott két-két ívet (24—24 bé-

5. ábra. Hamis 40 filléres ív

lyeg) a hivatal *1945. június 27-én* felterjesztette a Debreceni Postaigazgatóságnak, ahonnan az megőrzésre a Bélyegmúzeumba került.

Valójában ez másként történt, ami magyarázatot is szolgáltat a hamisítványok keletkezésére.

Magán utánnyomat

Az elmúlt három évtizedes kutatómunkák azt igazolják egyöntetűen, hogy a nyomdában az eredeti bélyegeken kívül több ív *magán utánnyomat* is készült.

Ezek a gyűjtői forgalomban — ugyan csekély számban — felbukkanó, főként használatlan példányok, valamint teljes ívek kizárólag gyűjtői célra készültek. A hivatal pénzügyi naplójának „kisebb üzemi kiadások" bejegyzése ugyan bélyegek vásárlását igazolja, de amint ez a későbbiek során igazolást nyertek, a vásárolt bélyegek *nem hivatalos utánnyomatok* voltak. A magán utánnyomatok eredetére Venkovits felvilágosítást nyilvánvalóan sohasem adott.

Említést érdemel, hogy ezeknek a bélyegeknek *metszetjele azonos* a valódi bélyegekével.

Nyilvánvaló, hogy ezekről a bélyegekről hiányzik a valódi adóhivatali felülbélyegzés is (l. 4. ábra).

A későbbiek tanúsága szerint is megállapíthatjuk, hogy *a Bélyegmúzeum részére hivatalos utánnyomat nem készült!* (Erre a hamisítványoknál visszatérek.)

Hamisítványok

Az I. kiadású nyíregyházi szükségbélyegek a korabeli körülmények között viszonylag későn ébresztették fel a gyűjtői érdeklődést. Nyilvánvalóan ez az újabb igény vezethette Venkovitsot a gyűjtői igények kis mérvű kielégítésére.

Az I. kiadású nyíregyházi szükségbélyegek hamisítványait az alábbi csoportokba sorolhatjuk.

1. *Hamis alapbélyegek.* Ide tartoznak azok a *magán utánnyomatok,* amelyek a posta tudta és beleegyezése nélkül gyűjtői célra készültek. Ezekről a bélyegekről nyilvánvalóan hiányzik az adóhivatal *valódi,* ibolyaszínű körbélyegzője. Ilyen előfordulású valamennyi, eddig ismert kisív is (5. ábra).

2. *Hamis adóhivatali bélyegző.* Ebbe a csoportba azokat a bélyegeket soroljuk, amelyeknek adóhivatali bélyegzése *hamisítvány.*

A hamis adóhivatali bélyegző azonos méretű (25 mm-es) a valódival, de *körvonala* nem kettős, hanem *egyvonalú.* Míg a valódi nyomata általában elmosódott, alig olvasható, addig a hamisítványé *éles rajzolatú,* tiszta nyomatot adott (6. ábra).

Az előforduló valódi bélyegek *hamis* adóhivatali bélyegzéssel arra engednek következtetni, *hogy a valódi kiadás alapbélyegeiből több készült, mint amennyit a nyomda a postának leszállított!*

Az általam ismert ilyen példányok használatlanok, így valószínűleg bérmentesítésre, vagy hamis levelek készítésére nem használták.

Ilyen előzmények után nagy meglepetés ért akkor, amikor 1978. januárjában *végre* módom nyílt a múzeumi anyag alapos megtekintésére. Kisebb meglepetésül szolgált, hogy a várt két ív helyett csak ívtöre-

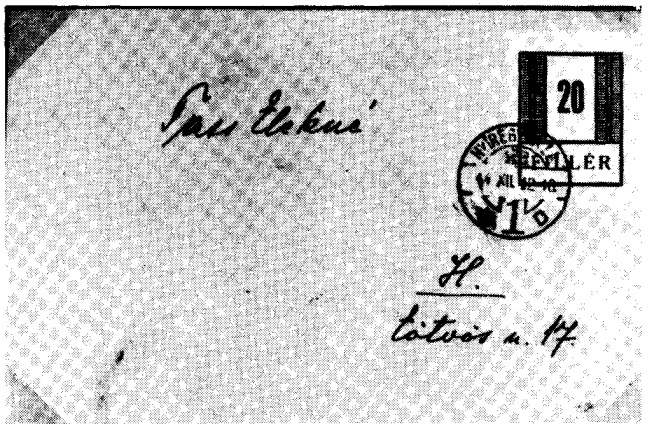
6. ábra. Hamis adóhivatali bélyegző valódi alapbélyegeken

dékeket, darabokat találtam az I. kiadás bélyegeiből. Nagyobb meglepetésként ért, hogy a bélyegek *utánnyomatok* voltak ugyan, de *hamis adóhivatali bélyegzésűek*. A hamis adóhivatali bélyegzők alkalmazásával az alapbélyegek is *elveszítették* azt a jellegüket, hogy *hivatalos utánnyomatoknak* tekinthetők. A hamis adóhivatali bélyegző alkalmazása a múzeumnak átadott példányokon arra enged következtetni, hogy ez a bélyegző Venkovits nyomdájában készült azzal a céllal, hogy a Debreceni Postaigazgatósághoz felterjesztendő ívek a *valódiakkal azonos megjelenésűek legyenek*. Nem sokat tévedhetünk olyan következtetés levonásában, hogy Venkovits ezt a bélyegzőt „szívességből" időnként a gyűjtői igények kielégítésére is használta. Az eddigi ritka előfordulás azt a látszatot kelti, hogy az ilyen szívességekre ritkán kerülhetett sor.

3. *Valódi alapbélyegek adóhivatali bélyegzés nélkül.*

Az előzőekben már utaltam arra, hogy nem minden I. kiadású valódi bélyeg került a postának átadásra, majd adóhivatali felülbélyegzésre. Ilyen példányok használatlanul (7. ábra) is ismertek, de hamis küldeményeken is találkozunk velük (8. ábra).

4. *Hamisított küldemények.* Ide részben azokat a valódi bélyegekkel bérmentesített küldeményeket so-

8. ábra. Hamis bérmentesítés hamis bélyeggel

rolhatjuk, amelyek a bélyegek kifogyta után — gyakran téves — kelet előre állítással a Nyíregyháza 1. postahivatal *„D" betűjelű* hk. bélyegzőjével *utólag* gyűjtői célra készültek (8. ábra).

Az ma már nem vitatható, hogy az I. kiadás bélyegeivel bérmentesített, Nyíregyházán feladott *valódi küldemények* lebélyegzése az *„M" betűjelű* hk. bélyegzővel történt.

Az így felhasznált alapbélyegek esetenként valódiak, esetenként hamisítványok.

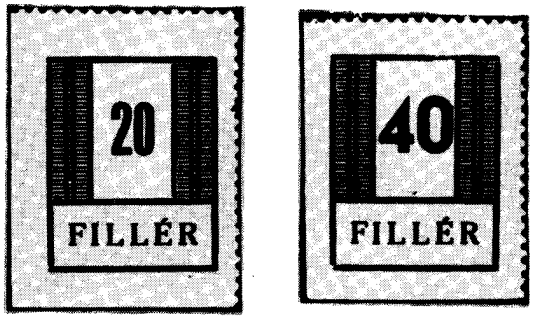
12-es ívekben (4 × 3) került forgalomba.

Készült 0,09 mm vastag, színezett, előre enyvezett könyvnyomó papíron.

Fogazat 10 $^{3}/_{4}$-es vonalfogazat, amely a nyomdákban általánosan használt perforáló géppel készült. Az ív szélső bélyegsorai külső oldalukon *fogazatlanok.*

Bérmentesítés.

Az eddigi tapasztalatok azt erősítik meg, hogy figyelmen kívül hagyva az akkor még érvényben levő,

7. *ábra.* Valódi alapbélyegek adóhivatali bélyegző nélkül

1943. július 1-én életbe léptetett postai tarifákat, a levelezőlap bérmentesítési díja 20 fillér, a leveleké 40 fillér, az ajánlási díj pedig 80 fillér volt mind a helyi, mind a vidéki küldeményeknél.

1945. NYÍREGYHÁZA II.

2 címletből álló, helyi szükségbélyeg sorozat.

A II. kiadás története.

1945 januárjában és februárjában egymásután nyíltak meg Szabolcs megyében a postahivatalok. A postai zárlatok helyközi szállítását kisebb távolságokra *gyalogpostaszolgálat*, rendszerint *útőri futárposta*, vagy a helyre állított vasútvonalakon a mozdony-, vagy vonatvezetők végezték.

Nyilvánvaló, hogy az erősebb postaforgalom hamar felemésztette az I. kiadású nyíregyházi bélyegeket. Ezért *Sabjáni Károly*, az új hivatalvezető, már a bélyegkészlet teljes kifogyta előtt megkereste Venkovitsot újabb bélyegek megrendelésével. Mivel a postahivatal a levelezőlapok és az I. kiadású bélyegek eladásából most már készpénzzel rendelkezett, az újabb bélyegek megrendelésébe már nem vonta be a helyi pénzügyigazgatóságot, illetve az adóhivatalt.

A bélyegkép

A II. kiadás bélyegeinek *ábrája teljesen azonos* az I. kiadáséval, de a postai és a helyi jelleg kidomborítása céljából a FILLÉR felirat alatt vörös színű „NYÍREGYHÁZA 1." felülnyomattal látták el. A kétféle típusú 40-es számjegy is azonos ívhelyen fekszik.

Forgalmi idő

A II. kiadású nyíregyházi szükségbélyegek 1945 februárjában készültek el és annak második felében kerültek forgalomba. Felhasználásukkal még 1945 áprilisában is találkozunk.

Árusítás

A bélyegeket a postahivatal elsősorban a helyi igények kielégítésére fordította. Csak kisebb mennyiségeket adott át az egyéb környező postahivataloknak. E kiadásból már néhány gyűjtő megrendelésének is eleget tettek néhány sorozattal.

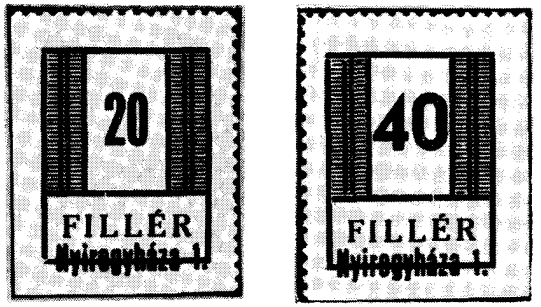
A II. kiadású bélyegek *használatlan* példányainak előfordulása ritka, de gyakoribb mint az I. kiadás bélyegei. Említést érdemel, hogy az eddig ismert használatlan példányok mind B típusú felülnyomatúak.

A sorozat értékei és példányszámuk

20 fillér	sárga/fekete/vörös	4992 db
40 fillér	rózsaszín/fekete/vörös	2004 db

A valódi bélyegek ismertetőjelei

a) Az alapbélyegek *ismertetőjelei* teljesen *azonosak* az I. kiadásnál leírottakkal. A 2-es és 3-as vonalszakadások ugyanazon ívhelyeken fordulnak elő. Az egyéb apróbb ismertetőjelek előfordulása is azonos. Mindez azt igazolja, hogy a II. kiadás megrendelésekor *az eredeti szedés még állt.* (Venkovits nyilván még újabb megrendelést várt.) A 40 filléres címlet kétféle típusú számjegye a II. kiadásnál is ugyanott (9. és 12. ívhely) helyezkedik el, mint az I. kiadásnál.

9. ábra. Valódi II. kiadású, B típusú bélyegek

b) *A felülnyomat.* Mint ismeretes, a II. kiadású bélyegeket — amelyeknek alapbélyegei azonosak az I. kiadáséval — a helyi és a postai jelleg kidomborítása céljából a FILLÉR felirat alatt vörös „NYÍREGYHÁZA 1." felülnyomattal látták el.

Mind a levelezési anyag, mind a használatlan példányok alapos vizsgálata alapján a felülnyomat és a kiadás *két típusba* sorolandó. Ez a megállapítás arra enged következtetni, hogy a II. kiadású bélyegek nyomtatására *két alkalommal* került sor.

A típus. A NYÍREGYHÁZA 1. felülnyomat „I" betűjén *hosszú,* szögletes, legrövidebb oldalára állított trapezoid alakú *ékezet* van. A felirat utáni pont *négyzet* alakú. A betűk jó rajzolatúak, élesen határoltak, ami főként az „N" betűnél észlelhető (l. 10. ábra).

A felülnyomat színe tompa *karmin.*

A felülnyomat teljes szélessége 19,4 mm.

Használatlan előfordulásuk igen ritka, ami azt látszik igazolni, hogy először ezek a típusú bélyegek készültek és nagyrészt felhasználásra is kerültek.

B típus. A NYÍREGYHÁZA 1. felülnyomat „I" betűjén az *ékezet négyzet alakú,* úgyszintén a felirat utáni *pont* is. A betűk szélei határozatlan vonalakkal határoltak (hasonlóan az I. kiadású 1945-ös provizóriumok felülnyomatához), az „N" betű két függőleges szára és az összekötő vonal erősen *összefolyó* (l. 10. ábra).

10. ábra. Az A és B típusú felülnyomat

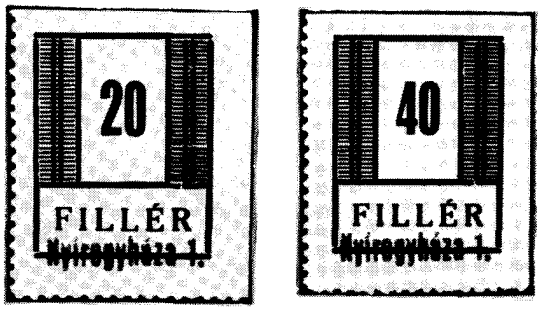
A felülnyomat színe *cinóber.*

A felülnyomat teljes szélessége 20 mm.

Használatlanul és használtan ez a típus gyakoribb, mint az *A* típus.

c) *Felülbélyegzés.* A II. kiadású bélyegek a Nyíregyháza 1. postahivatal megrendelésére és költségére készültek, ezért *adóhivatali felülbélyegzésre nem kerültek.*

Nyomták Nyíregyházán Venkovits Károly nyomdájában két menetben, *magas* (könyv) *nyomással.*

11. ábra. Hamis alapbélyegek hamis felülnyomattal

Utánnyomat.

Mint az I. kiadásnál leírtuk, a Debreceni Postaigazgatóság 1945. június 8-án kelt körrendeletében a szükségbélyegek múzeumi célra való megküldését rendelte el. A postahivatal jelentése szerint is már nem rendelkezett nyíregyházi szükségbélyegekkel. A korábbi szakirodalom úgy vélte, hogy múzeumi célra *hivatalos utánnyomatok* (két ív) készültek. A múzeumi anyag megtekintésekor azt kellett megállapítanom, hogy az ott tárolt ív és ívtöredékek *alapbélyegei valódiak*, a *felülnyomata pedig B típusú*. Ez a megállapítás azt igazolja, hogy *a II. kiadásból sem készült hivatalos utánnyomat*. A felterjesztett bélyegívek, ismeretlen forrásból származó, valódi B típusú ívek voltak. Az 1 bélyeg híján teljes 20 és 40 filléres ív tanulmányozása, mivel az *alapbélyegek* teljes íve nem ismeretes, rendkívül hasznos adatokkal szolgáltak az egyes ívhelyek ismertetőjeleinek rögzítéséhez, illetve az újabbak, a még nem ismertek feltárásához.

Magán utánnyomat

Miként az I. kiadásból, a II. kiadásból is készültek magán utánnyomatok. Ezek elkülönítése a valódi bélyegektől az *ismertetőjelek* alapján nem nehéz (11. ábra).

1. Az alapbélyegek ismertetőjele azonos az I. kiadás magán utánnyomatánál leírttal (l. 2. ábra).

2. *A felülnyomat.* A felülnyomat „I" betűjének *ékezete* hosszú és elmosódott szélű.

3. Az „1"-es számjegy utáni *pont* határozatlan formájú, de rendszerint inkább *kör* alakot mutat.

4. A felülnyomat színe *cinóber*, a betűk szélei egyes részeknél kontúr nélküliek. Megkülönböztetésük a valódi *A* típustól már a felülnyomat színe alapján is lehetséges.

Hamisítványok

1. A magán utánnyomatokat hamisítványoknak kell tekintenünk, mivel ezek nem postai, hanem *gyűjtői célra* készültek.

2. Ide kell sorolnunk a szívességi bélyegzésű példányokat, küldeményeket is. Ezek között olyan előfordulásokkal is találkozunk, amelyeknél a bélyegző keletje jóval megelőzi (pl. 1945. január) a bélyegek forgalmazását. A bélyegző betűjele ez esetben is „D"!

12-es ívekben (4 × 3) került forgalomba.

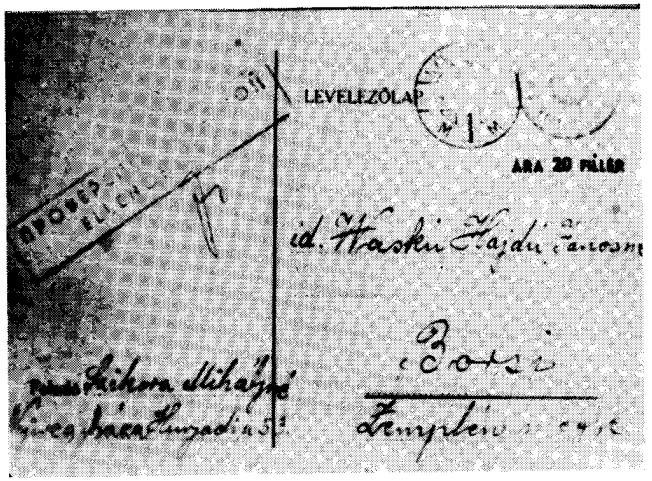
Készült 0,09 mm vastag, színezett, előre enyvezett könyvnyomó papíron.

Fogazat 10 $^{3}/_{4}$-es vonalfogazat. Az ív szélső bélyegei külső oldalukon *fogazatlanok.*

Bérmentesítés. Az ismeretek azonosak az I. kiadásnál leírottakkal.

1944/45. Nyíregyházi szükség-levelezőlapok.

A bélyegeknél említett bélyeghiány talán nem is utolsósorban a postai levelezőlapokat érintette. Az ismert objektumok előfordulására támaszkodva nem szolgálhat meglepetésként, hogy a nyíregyházi szükség-levelezőlapok forgalomba bocsátása megelőzte a postabélyegekét. A nyíregyházi postai levelezőlapokat megjelenési különbözőségük folytán *három kiadásba*, ill. *három típusba* sorolhatjuk.

12. ábra. I. kiadású szükség-levelezőlap

I. kiadás.

A levélfogalom megindítása rendkívül fontos volt, ezért még a postabélyegek tervrajzainak elkészítése előtt — bélyeg nélküli, szabványos postai méretű szükség-levelezőlapok forgalomba bocsátására került sor *1944 decemberében.* A levelezőlapokat nyilvánvalóan a nyíregyházi pénzügyigazgatóság rendelte meg, amit a bélyeg kijelölt helyén elhelyezett kétkörös adóhivatali bélyegző is igazol.

A bélyeg helyének szaggatott vonalakkal jelölt álló téglalap alatt, vastag, groteszk betűkkel „ÁRA 20 FILLÉR" eladási árjelzés olvasható (l. 12. ábra).

A levelezőlapokon hosszú, téglalap alakú orosz és magyar nyelvű ellenőrzési (cenzúra) jelzőbélyegző helyezkedik el.

A postai hk. bélyegző Nyíregyháza 1. postahivatal „M" betűjelű bélyegzője a valódi példányokon.

Példányszámuk nem ismert. Ez benne foglaltatik a 12 000-es összes levelezőlap darabszámában. Előfordulásuk igen ritka!

II. kiadás.

Még 1944 decemberének második felében, a szükségbélyegek tervrajzának elfogadása és a bélyegek gyártásával egy időben sor került új, rányomott bélyeggel ellátott postai levelezőlapok előállítására és forgalomba bocsátására.

A II. kiadású szükség-levelezőlap azonos méretű és beosztású az elsővel, de a bélyeg helyét jelölő, álló téglalap alakú, szaggatott vonalakkal jelzett jobb felső sarokba a bélyegsorozat 20 filléres címletét nyomtatták. A bélyegkép alatt az „ÁRA 20 FILLÉR" felirat változatlanul maradt. Ez arra enged következtetni, hogy e kiadás gyártásakor az I. kiadású, „félkész terméknek" tekinthető, I. kiadású levelezőlapokat használták fel. Ezt a bélyegképnek a bélyeg helyét jelző szaggatott vonalakra való rányomása igazolja (l. 13. ábra).

A 20 filléres rányomott bélyeg mérete és ismertetőjele azonos a postabélyegekével. (A bélyegkép ismertetőjelei közel azonosak a valódi bélyeg 3. ívhelyének ismertetőjeleivel.)

Mivel ezeket a levelezőlapokat is a Nyíregyházi pénzügyigazgatóság rendelte meg, valamennyi a postahivatalnak átadott példányon a bélyegképet *az adóhivatal ibolya színű, kétkörös bélyegzőjével látták el!*

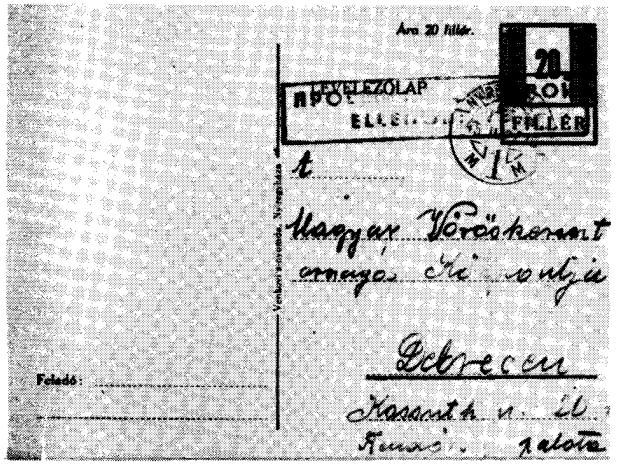
A levelezőlapok kartonjának színe *fehér,* de takarékossági okoknál fogva *homokszínű* kartonon is készültek. (Más színek előfordulása sem okozna meglepetést!)

Példányszámuk nem ismert. Ez benne foglaltatik a 12 000-es összes levelezőlap darabszámában.

A Nyíregyházán feladott levelezőlapon e kiadásnál is orosz és magyar nyelvű *ellenőrzési jelzőbélyegző* helyezkedik el.

13. ábra. II. kiadású szükség-levelezőlap

14. ábra. III. kiadású szükség-levelezőlap

III. kiadás.

A II. kiadású levelezőlapok kifogyta után *újabb* levelezőlapokat nyomtattak.

A levelezőlapok mérete, beosztása, valamint az eredeti bélyegkép (újabb ismertetőjelekkel) elrendezésében jelentős *változás* következett be (14. ábra).

1. A középütt elhelyezkedő osztóvonal megszakad és közepén „Venkovits-nyomda, Nyíregyháza" szöveg kapott helyet.

2. Az eladási árat jelző szöveg, „Ára 20 fillér", már nem a bélyegkép alatt, hanem attól balra, a bélyegkép felső szélével egy magasságban helyezkedik el. A felirat betűtípusa *kurzív.*

3. A jobb felső sarokból *hiányzik* a bélyeg helyét jelző, szaggatott vonalú *téglalap.*

A rányomott bélyeg mérete és ismertetőjelei azonosak a 20 filléres postabélyegekével.

A rányomott bélyegeken elhelyezkedő *adóhivatali bélyegző* arra utal, hogy ez a kiadás még a II. kiadású bélyegek előtt a Pénzügyigazgatóság megrendelésére készült.[1]

A levelezőlapok kartonjának színe *fehér.*

A III. kiadású levelezőlapok példányszáma sem ismert. *Példányszámuk* benne foglaltatik a 12 000-es összes darabszámban.

Ebből a kiadásból *adóhivatali bélyegző nélküli* példányok is ismertek, mint Venkovits ajándéka.

A Nyíregyházán feladott levelezőlapokon orosz és magyar nyelvű, téglalap alakú, *ellenőrzési jelzőbélyegző* helyezkedik el.

[1] Ezt támasztja alá a postahivatal idézett, 1945. február 22-i jelentése, amely az előállított levelezőlapok mennyiségét 12 000-ben jelöli meg.

Utószó.

Úgy gondolom, hogy mind e tanulmány szerzőjének, mind az olvasók köszönetét kell kifejeznem *Sugár Istvánnak,* aki a két kiadás történetének előzményeit rendkívül szorgos és alapos munkával felderítette. A bélyegekkel, levelezőlapokkal kapcsolatos megállapításával ugyan a fentiek alapján nem értek egyet, de a valóságot ítéljék meg azok a gyűjtők, akik nagyobb nyíregyházi bélyeganyaggal rendelkeznek.

KÉSZPÉNZÉRT
VÁSÁROLOK

LUXUS MINŐSÉGŰ

KLASSZIKUS BÉLYEGEKET

minden változatban, a világ bármely országából!

LEVELEK, LEVÉLDARABOK

különösen érdekelnek.

„KALOCSA" teljes bélyegzésért
50% felárat fizetek!

LACZA LÁSZLÓ bélyegkereskedő
1056 BUDAPEST, VÁCI UTCA 63.

Az 1888-as I. típusú sztereotypia

ORBÁN FERENC (SILKEBORG, DÁNIA)

Nem véletlen, hogy a könyvnyomású krajcáros bélyegeink ismertetése során az I. típusú sztereotypia maradt utolsónak.

Ennek magyarázata az alábbiakban rejlik. A korábbi évek kutatómunkája során, amelyet Pákozdi László és dr. Petrovits Tivadar közreműködésével végeztem, sikerült feltárnunk azokat a technológiai problémákat, amelyek a sztereotypekkel való nyomtatással merültek fel. Már 1971-ben, még a Bélyegmúzeum hivatalos megnyitása előtt lehetővé vált oda belátogatnom, ahol már akkor ki volt állítva a 99 bélyegből álló, csaknem teljes ív 3 forintos. Így eleve gondoltam, hogy az ívben rejlő altípusok leírása csak idő és megfelelő alkalom kérdése lesz.

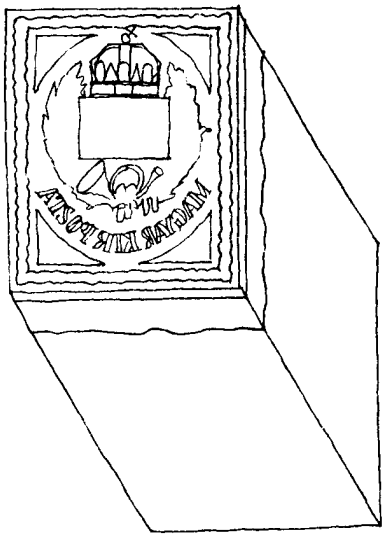
Szerencsés véletlen folytán gyűjteményembe került egy 70 bélyegből álló 3 forintos ív, amelyen meg tudtam állapítani az alábbiakban ismertetendő 10 altípust.

Az 1974-es jubileumi kiállításon a Bélyegmúzeum anyaga között az előbb említett 99 darabos ív is bemutatásra került. Ott sikerült megállapítanom saját ívdarabom helyét a teljes ívben (a felső ívrész 70 bélyege), sőt sikerült a még akkor ismeretlen harminc ívhelyen az altípusok elhelyezkedésének zömét meghatározni.

Dr. Vasváry Ernő, néhai temesvári filatelista fedezte fel és 1949-ben a Bélyegmúzeum anyagát tanulmányozva beigazoltnak találta, hogy az ún. „feketeszámú krajcárosok", amely népszerű elnevezés alatt az 1888-tól 1899-ig könyvnyomással előállított bélyegkiadásokat értjük, a bélyegképek ismertetőjeleik alapján különféle típusokra oszthatók fel. Előttünk ismeretlen oknál fogva ő az 1888-ban nyomtatott 1 és 3 forintos bélyegeket nevezte el I. típusúaknak. Annak ellenére, hogy mai ismereteink birtokában célszerűbbnek tartanánk az I. típus elnevezést a kiadás krajcáros címleteinek (ma II. típus) biztosítani, mégis Vasváry elsődleges elnevezését — az iránta érzett tiszteletből — megtartottuk.

Dr. Vasváry Ernő tanulmánya a Filatéliai Szemle 1958. évi 10., 11. és 2. számában „Az 1888. évi bélyegek eredete, lemezváltozatai és nyomólemezeinek összetétele" címmel jelent meg. Ezen tanulmány megjelenését megelőző kutatási munka A Magyar Bélyegek Monográfiája III. kötetében a 669—670. oldalon ismertetésre került.

Úgyszintén a Monográfia III. kötetének 678—681. oldalán olvasható az I. típusra vonatkozó, tíz évvel ezelőtti ismereteink összefoglalása ezen sorok írójának tollából.

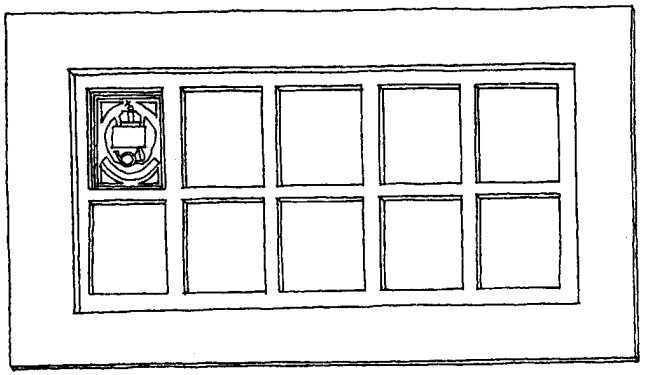

1. ábra. Sztereotyp nyomódúc vázlatos rajza

Az újabb kutatás alapjai

Őszintén bevallhatom, hogy a Monográfiába került szöveg megírása óta nézetem erősen megváltozott az összefüggő példányok ritkaságáról, mert ezekből — legalább is az azóta megtekintett nagy gyűjteményekben — sokkal több van, mint azt akkor gondoltam.

Eltekintve a Bélyegmúzeum 99 darabból álló, csaknem teljes 3 forintos ívétől, G. S. Ryan, O. G. Schaffling és saját gyűjteményem, valamint dr. Petrovits Tivadar által megtekintett és jegyzetelt összefüggő példányok alapján további munkámhoz a következő összefüggések állottak rendelkezésemre: 1 db 70-es, 3 db 20-as, 1 db 10-es, 1 db 9-es, 2 db 8-as, 1 db 6-os és 5 db 4-es tömb 3 forintos címlet. Ezzel szemben az 1 forintos címletből csak egy 4-es tömböt és egy 3-as sávot ismerek.

2. ábra. A 10-képes másoló matrica vázlata

A 3 forintosok főleg 1900. évi (még 1901-ből is ismert) belkezelési (távirda) felhasználásból erednek. Valószínűleg ez a felhasználási mód az oka a 3 forintos címlet viszonylag gyakori előfordulásának.

3 forintost teljes küldeményen csak dr. Rend Ferenc 1974-ben a jubileumi kiállításon is bemutatott postautalványán láttam. Ezen kívül O. G. Schaffling gyűjteményéből két darabot ismerek, de ezek szelvényeken vannak. Az előbb említett 1 forintos 3-as sáv úgyszintén szelvényen a saját gyűjteményemben foglal helyet.

Szerintem a Magyar Filatélia Vállalat árjegyzéke túl magasra értékeli a 3 forintos bélyeget annak külföldi áralakulásához viszonyítva. Ezzel szemben az 1 forintost (40B) túl alacsonyra. Ez utóbbinak oka valószínűleg abban rejlik, hogy a vállalat nem tesz különbséget a bélyeg kétféle típusú 1 forintosa között (I. típus és IIIa. típus). A Monográfia III. 681. oldalán közölt példányszámokból (kb. 425 000 db 1 forintos és kb. 563 000 db 3 forintos) is világosan kitűnik, hogy az 1 forintos címlet eleve ritkább.

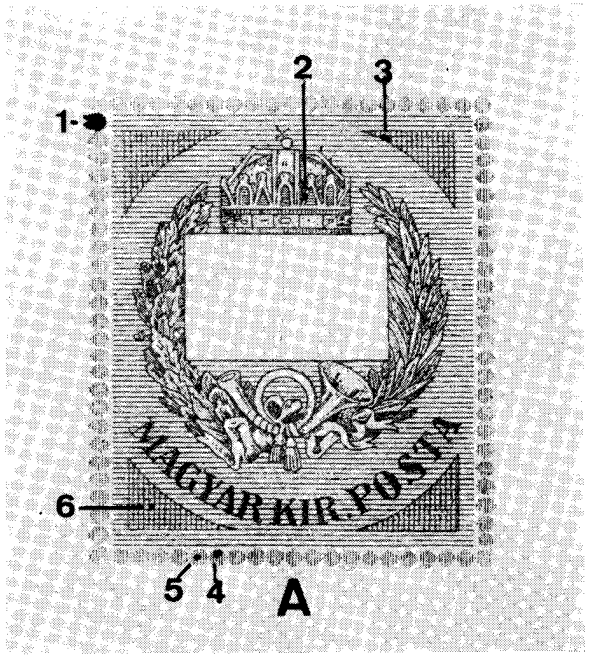

3. ábra. Az I. típusú sztereotypia metszet- és típusjelei

Metszetjelek, típusjelek

Az utóbbi években lapunk hasábjain megjelent tanulmányok szerkesztésekor kialakult az a gyakorlat, miszerint először azokat a *közös ismertetőjeleket* írjuk le, amelyek a nyomódúcok gyártásához felhasznált *munkadúc* vagy mélyképes másoló eszköz (matrica) ismertetőjelei voltak.

Az ismeretek tökéletesebb elsajátítása végett ajánlom tanulmányozni a Monográfia már idézett oldalait,

4. ábra. Az A altípus ismertetőjelei

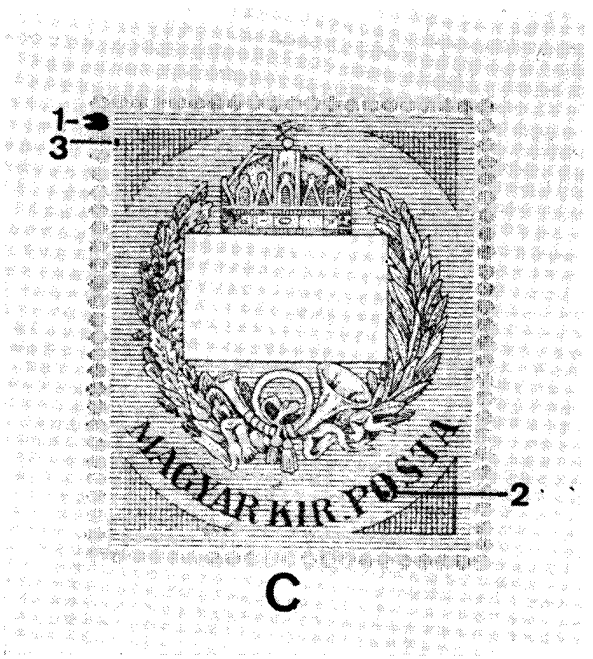
valamint Pákozdi László tanulmányát „Az 1888-as II. típusú sztereotypia" címmel (Philatelica 74/1.).

Mielőtt tovább mennénk, be kell vallanom, hogy kezdetben bizonyos fokú hitetlenséggel fogadtuk Visnya Sándor teóriáját a sztereotypekről, mivel arra a bizonyíték hiányzott, vagyis maguk a *nyomódúcok.*

1974-ben a Bélyegmúzeum akkori igazgatójának engedélyével lehetségessé vált szemügyre vennem a múzeumban már leltározott nyomóeszközöket. A 297/332. sz. csomagban 36 db sztereotyp nyomódúcot találtam, amelyeket az 1 és 3 forintos címletek nyomtatásához használtak.

5. ábra. A B altípus ismertetőjelei

6. ábra. A C altípus ismertetőjelei

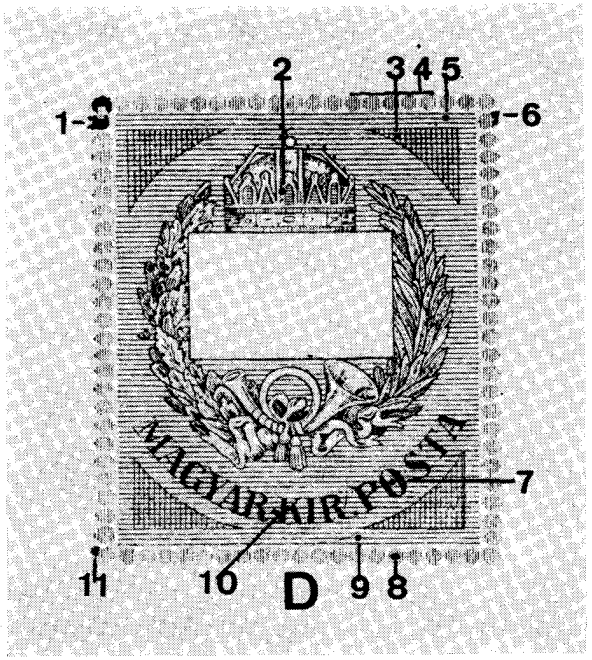
A dúcok három rétegből állnak (l. 1. ábra). Felül kb. 1 mm vastagságú réz réteg helyezkedik el, alatta valami sötétszínű fémanyag (feltehetően betűfém, a szerk. megjegyzése), aminek az *alsó* ólomréteghez tapadó felülete nem sík, hanem egyenetlen.

Ugyanekkor a 616-os csomagban egy 10 képes másoló matricát találtam, amelyet a 2 krajcáros benyomott értékjegyű dúcainak készítésére használtak (l. 2. ábra). Bizonyosnak tartom, hogy hasonló 10-képes másoló matricát használtak a sztereotyp dúcok előállításához is.

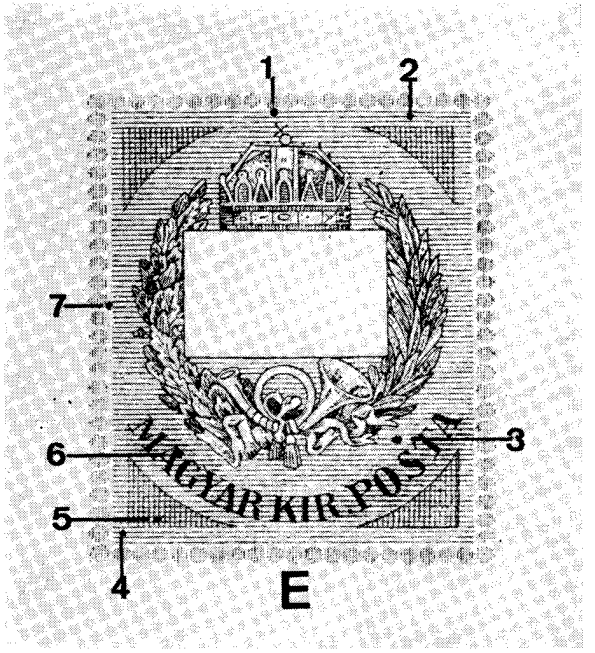
A 3. ábrán bemutatom az I. típus *metszet-* illetve *típus ismertetőjeleit.*

Ezen ábrát a Monográfia III. 578. ábrájával összehasonlítva észlelhető, hogy sikerült számos további metszetjelet találni. Mivel lehetséges, hogy ezekből még több is létezik, ezeknek a jeleknek nem adtam sorszámokat, mert ezek csak zavarólag hatnának az újabb jelek rendszerezésekor. A nagy alakú rajzon a jelek jellege — rajzhiányosság vagy sötét foltok — annyira kitűnik, hogy szöveges leírásukat szükségtelennek tartom.

Megjegyzendő, hogy minél több ismertetőjelet sikerül azonosítanunk, annál könnyebb dolgunk lesz az erősen bélyegezett, vagy erősen elfogazott példányok esetében.

7. *ábra.* A D altípus ismertetőjelei

8. *ábra.* Az E altípus ismertetőjelei

Az altípusok ismertetőjelei

A 10-képes másoló matrica egyes bélyegképein keletkezett újabb rajzhibák (ismertetőjelek) tovább másolódtak a sztereotyp nyomódúcokra. Ezeket a jeleket szövegesen leírom és ábrákon bemutatom.

A altípus (4. ábra)

1. A bal oldali gyöngysor 2. gyöngyének külső oldala csúcsos és hasadt.

2. A korona jobb oldali 1. oromtáblájának bal pántján színes folt.

3. A jobb oldali felső háromszög átfogója mellett a felülről számított 2. vonalközben színes folt.

4. Az alsó gyöngysor 7. gyöngyének felső részén színes pont.

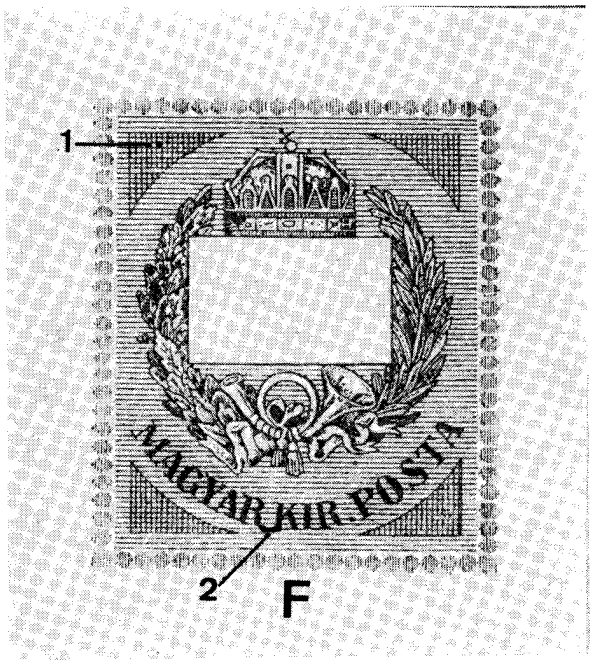
5. Az alsó gyöngysor 6. gyöngyének közepén erős, vízszintes vonalka.

6. A bal oldali alsó háromszög + 5, + 5 (a jelölési mód ábrája a Philatelica 73/1. szám 11. oldalán) négyzete színes.

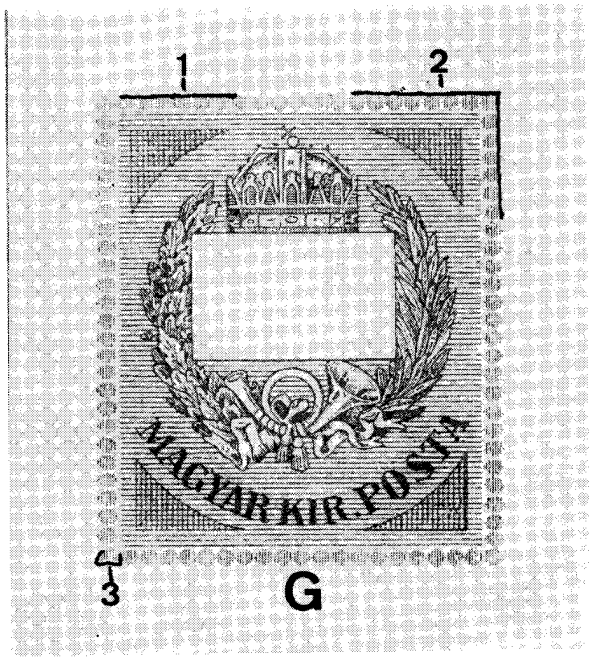
B altípus (5. ábra)

1. Színes folt tapad a MAGYAR felirat *R* betűjének bal oldalához.

2. Erős, vízszintes alapvonal vastagodás a bal oldali szalag alsó hajlatától balra. (Könnyen felismerhető.)

9. ábra. Az F altípus ismertetőjelei

10. ábra. A G altípus ismertetőjelei

C altípus (6. ábra)

1. A bal oldali gyöngysor 2. gyöngye kettősen csúcsos külső oldalán.

2. Az *O* betű belsejében a 3. alapvonal végén a betű törzsén belül színes folt.

3. A bal gyöngysoron a felülről számolt 5. alapvonalközben színes folt.

D altípus (7. ábra)

1. A bal oldali sarokgyöngy és az alatta levő gyöngy közén fehér folt, míg a bal oldali 2. gyöngy külső oldala hasonlít a *C* altípus megfelelő gyöngyéhez.

2. A korona középső keresztpántján levő tábla bal oldalán színes folt.

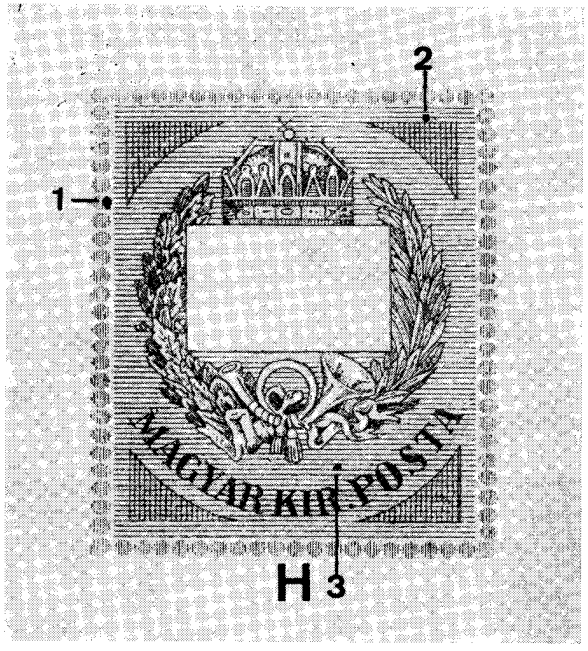
3. A jobb oldali felső háromszög — 12, — 2 jelű négyzete színezett.

4. Színes vonal a felső gyöngysor 14—18. gyöngye felett.

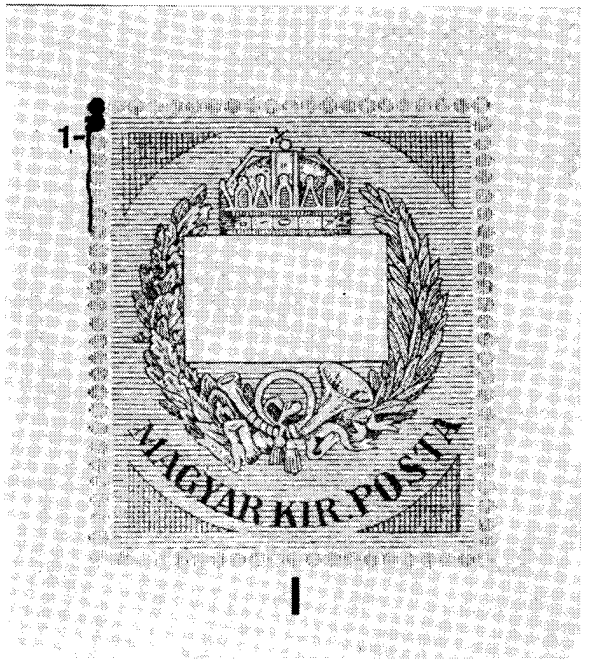
5. A felső gyöngysor 19. gyöngye alatt színes pont az alapvonalon.

6. A jobb oldali gyöngysor 2. gyöngye külső oldalán hegyes.

7. Az *O* betű belsejében a 2. alapvonal közepén kis színes folt.

11. ábra. A H altípus ismertetőjelei

12. ábra. Az I altípus ismertetőjele

8. Az alsó gyöngysor 16. gyöngyében színes pont.

9. Az alsó gyöngysor 14. gyöngye felett az alulról számított 2. alapvonalon kis színes pont.

10. A *K* betű törzsének bal oldalán az alulról számított 2. alapvonalon erős, színes folt, gyakran felfelé menő színes vonalka. (Könnyen felismerhető.)

11. A bal oldali alsó sarokgyöngy külső oldalán „füles".

E altípus (8. ábra)

1. Erős, színes pont a felülről számított 1. alapvonalon a korona keresztje felett.

2. Erős, színes pont a felső gyöngysor 17. és 18. gyöngyköze alatt a 2. alapvonalon.

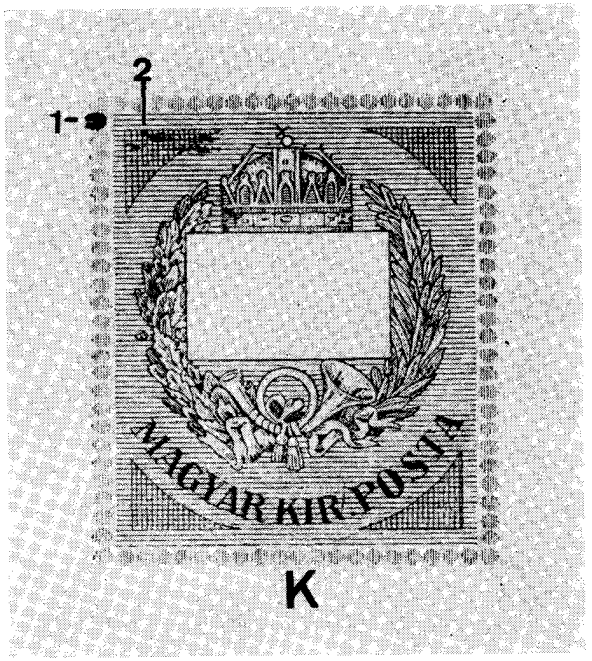
3. Színes folt az alapvonalon a szalag jobb oldali csücske és a *T* betű teteje között.

4. Az alsó gyöngysor 2. gyöngye felett a 3. alapvonalon színes folt.

5. A bal oldali alsó háromszög + 6, + 2 négyzetében színes folt.

6. A MAGYAR felirat első *A*-jának jobb oldalához színes pont tapad, a felülről számolt 2. alapvonalnál.

7. Erős, színes pont a bal oldali gyöngysor 12. gyöngyének aljától jobbra.

13. ábra. A K altípus ismertetőjele

F altípus (9. ábra)

1. A bal oldali felső háromszög + 6, — 3 négyzetének felső részében színes folt.

2. Az *R* és *K* betű alul lefelé ívelt vastag színes vonallal összekötött. (Könnyen felismerhető.)

G altípus (10. ábra)

1. A felső gyöngysor 2—7. gyöngyök teteje összeforrott és levágott. (Az említett összeforrások még a matrica készítéséhez használt munkadúcokon történtek.)

2. A felső gyöngysor 14—21. és a jobb oldali gyöngysor 1—7. gyöngyei a külső oldalon összeforrottak és levágottak.

3. A bal oldali alsó sarokgyöngy alja összeforrott és egyenesen levágott.

H altípus (11. ábra)

1. A bal oldali gyöngysor 7. gyöngyének a belső ol-????? (hiányos a mondat!)

2. A felső gyöngysor 18. gyöngye alatt a 3. alapvonalon színes pont.

3. A kürt jobb oldali bojtja és az *O* betű teteje között alapvonalközben, közepes tájon színes pont.

I altípus (12. ábra)

1. A bal oldali felső sarokgyöngy az alatta levővel összefolyó. A 2. gyöngynek külső oldala jellegzetes alakban „kétpúpú". Az alatta levő 5—6 gyöngy külső oldala összeforrott.

K altípus (13. ábra)

1. A bal oldali gyöngysor 2. gyöngye hasonlít az I. altípus megfelelő gyöngyéhez, de a csúcsok magasabbak.

2. A bal oldali felső háromszög + 4, — 1 négyzete színes.

Az I. típusú ív összeállítása

Az ívösszeállítást először a Dansk Filatelistisk Tidskrift, dán filatelista szaklapban közöltem. Mivel ezt a lapot a MABÉOSZ könyvtárának is megküldtem, ezért utalnom kell az ott közölt és alábbiakban leírt táblázat közötti különbözőségekre.

A már korábban említett Pákozdi-tanulmány jelölésével összhangban itt a *J* (altípusjel) helyett szintén a *K* betűt használtam. Több ívhely jele időközben

azonosítva lett, egyeseké pedig a pontosítás folytán megváltozott. Így minden tekintetben az alábbiakban közölt táblázat a mérvadó.

A közölt táblázat egyben felhívás a magyar filatelistákhoz ,hogy a múzeumi ív tanulmányozása során megállapítsák a még hiányzó öt ívhely altípusát. Természetesen a szóban forgó helyekre illő összefüggő darabok segítségével is meg lehet oldani a problémát.

Az ívösszeállítás táblázata

H E H G B I K C G B
H D K F A C C I D A
F K A I I C B F K D
I F D K A G B E A H
H I E D D B G C I A
D A K E H A H I G H
G — G I D D K E D G
C — A H H B G G C B
K — D G E F I D I C
— D B K F B I — B A

Az eddig ismert altípusok előfordulása alapján az alábbi összesítést fektethetjük fel:

altípusjel	*darabszám*	*altípusjel*	*darabszám*
A	10	F	6
B	10	G	11
C	8	H	10
D	13	I	12
E	6	K	9
		ismeretlen	5
		összesen	100

Ebből az összesítésből kitűnik, hogy a 10-képes matricáról a *D* jelű altípusból 13 másolatot készítettek. Valószínű, hogy az erősen sérült *F* és *E* altípusú dúcokból a legrosszabb másolatokat félre tették. Lehetséges, hogy ezek maradtak fenn az említett múzeumi anyagban. Feltételezésem szerint a még hiányzó 5 dúc zöme a *K* altípushoz tartozik.

Míg a II. típusú sztereotypeknél az látszik igazoltnak, hogy a nyomdai íveket 2 × 100 darabos ívekben nyomtatták, ugyanakkor az a meggyőződésem, hogy az I. típusok csak 100-as nyomdai ívekben készültek.

Fogazat

Az I. típusú sztereotyp bélyegek fogazata V_1, vagyis hegyes fogazatot adó, nagy lyukasztású 11,5 : 11,5-ös *vonalfogazat.*

*

Befejezésül köszönetemet nyilvánítom a Bélyegmúzeumnak, valamint azon filatelistáknak, akik anyagukat szívesen rendelkezésemre bocsátották.

*

Végezetül még egy hír a „feketeszámúak barátainak", bár ebben nem a sztereotypekről van szó. Az Anthony-Collection tanulmányozása során az alábbi elképesztő elektrotyp összetételeket találtam:

20 krajcáros, I. vízjel	D22—A18
	A22—A23
50 krajcáros, II. vízjel	F25—F21
	F09—F01

Ez utóbbi összetételben az F09 bélyegképe ferdén áll!

Ilyen meglepetések után ki mondhatná, hogy ma már mindent tudunk a feketeszámúakról.

KLASSZIKUS
ÉS MODERN
BÉLYEGGYŰJTEMÉNYEKET,
RÉGI LEVELEKET, JOBB DARABOKAT

állandóan vásárolok

SZEKERES BENEDEK JÓZSEF
bélyegszaküzlet

1137 BUDAPEST XIII., Katona József u. 2/e.
Telefon: 129-350

FELHÍVJUK

olvasóink figyelmét, hogy kiadványunk alábbi számai még megvásárolhatók:

Philatelica 71/2	**ára 10,— Ft**
Philatelica 72/1	**ára 10,— Ft**
Philatelica 72/2	**ára 10,— Ft**
Philatelica 73/2	**ára 10,— Ft**
Philatelica 74/2	**ára 9,50 Ft**
Philatelica 75/1	**ára 15,— Ft**
Philatelica 76/1	**ára 18,— Ft**
Philatelica 77/1	**ára 18,— Ft**
Philatelica 77/2	**ára 18,— Ft**

A füzeteket a budapestiek a székházban, munkaidő alatt a nyomtatványraktárban, munkaidő után a könyvtárban szerezhetik be.
Vidékiek, a bélyegigényléseikkel azonos módon az illetékes területi irodától rendelhetik meg.

Az 1924. évi Jótékonysági kiadás 500 koronás címletének ismertetőjelei

SURÁNYI LÁSZLÓ

A Philatelica 1976/1. számában közöltük a 300 koronás címlet ismertetőjeleit. Most közre adjuk ennek folytatásaként az 500 koronás címletre vonatkozó kutatások eredményeit.

Ismertetőjelek

I. oszlop: A (1. ábra)

Oszlop-ismertetőjele ez ideig nem ismert

Ívhely-ismertetőjelek

01. Az *O* alatt, az alsó kereten kívül fordított u alakú vonal.
11. A bal alsó saroknál vízszintes és függőleges vonal.
21. A kereten belül a bal alsó sarokban egy pont.
31. A bélyeg alsó részén több párhuzamosan futó karc.
41. A bal felső sarok mellett függőleges egyenes, amely mellett egymás alatt két pont.
51. A jobb alsó sarokban függőleges vonal, amely mellett egy vessző található.
61. A jobb felső sarok felett vízszintes karcok.
71. A női fej felett kissé balra a kereten színes folt.
81a. A jobb alsó sarok mellett vízszintes irányban két pont.
81b. A felső jobb sarok mellett párhuzamos vonalak.
91. A bal oldali keretvonal lent megszakítás után meghosszabbodik.

II. oszlop: B (2. ábra)

Oszlop-ismertetőjele ez ideig nem ismert.

Ívhely-ismertetőjelek

02. Az alsó két keretvonal között az *A* betű alatt az *R*-ig görbe karcolás húzódik.
12. Az alsó két keretvonal között a második *G* alatt tojásdad alakú világos barna folt.
22. A bélyegkép és az *Y* és az *A* betűk alatt erős barna vonal.
32. Az 500-as első nullájában két pont.
42. Az *M* betűtől balra a két keretvonal között színes pont.
52. A bélyeg jobb oldalán a két keretvonal között a nő talpával egyvonalban egy színes pont.
62a. Az első *A* alatt, a keretvonal alatt pont.
62b. A két alsó keretvonal között ferde vonal.
72. Az *M* betűvel egy vonalban a kereten barna folt.

1. ábra

2. ábra

82. A jobb alsó sarokban két pont.
92. A jobb alsó sarok alatt pont.

III. oszlop: C (3. ábra)

Oszlop-ismertetőjele ez ideig nem ismert.

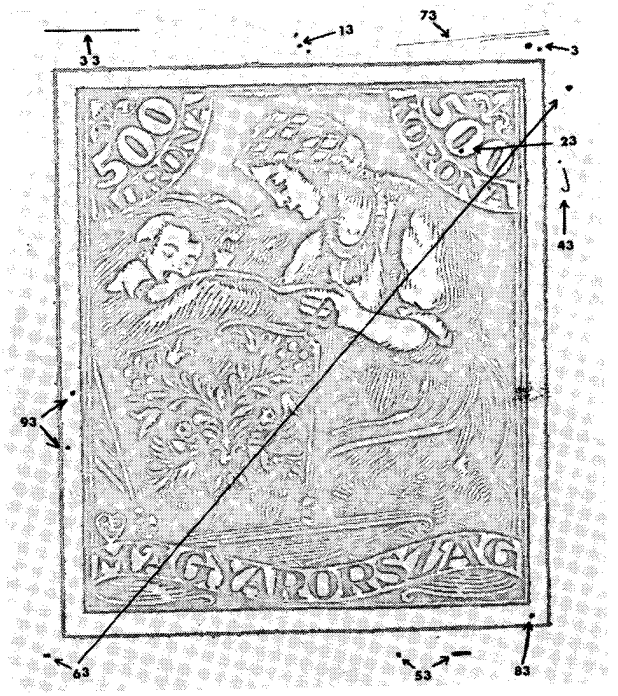
Ívhely-ismertetőjelek

03. A jobb felső sarokban két pont.
13. A kereten kívül a női fej felett három pont.
23. A jobb oldali 500-as első nullájában pont.
33. A bélyegkép bal sarka felett vízszintes karcolás fut.
43. Jobbra a második 500-astól halvány „j" alakú vonal.
53. Az *S* és az *Á* alatt egy-egy pont, illetve vonalka.
63. A felső jobb és az alsó bal saroknál pont.
73. Jobbra fönt kifutó karcok.
83. A jobb oldali alsó sarokban a kereten belül egy pont.
93. A bélyeg bal oldalán a kereten belül egy-egy pont.

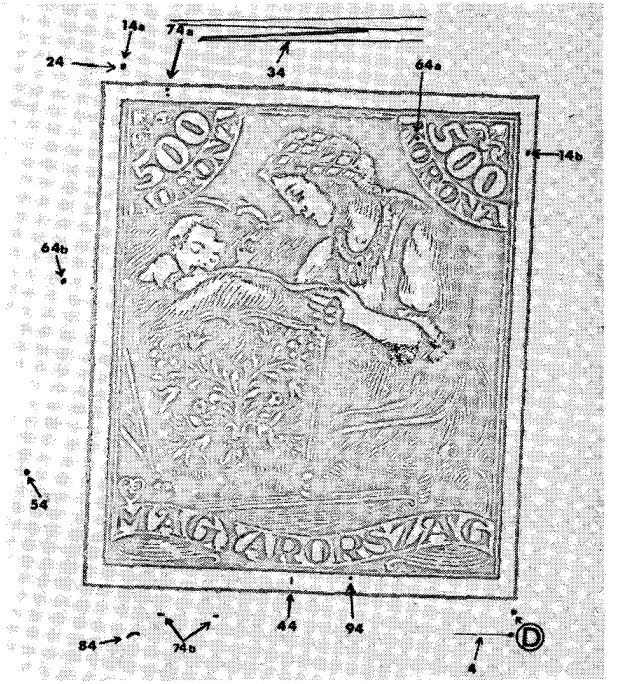
IV. oszlop: D (4. ábra)

Oszlop-ismertetőjel (D)

A bélyeg jobb alsó sarka alatt $^1/_2$ milliméterre halvány pont.

3. ábra

4. ábra

Ívhely-ismertetőjelek

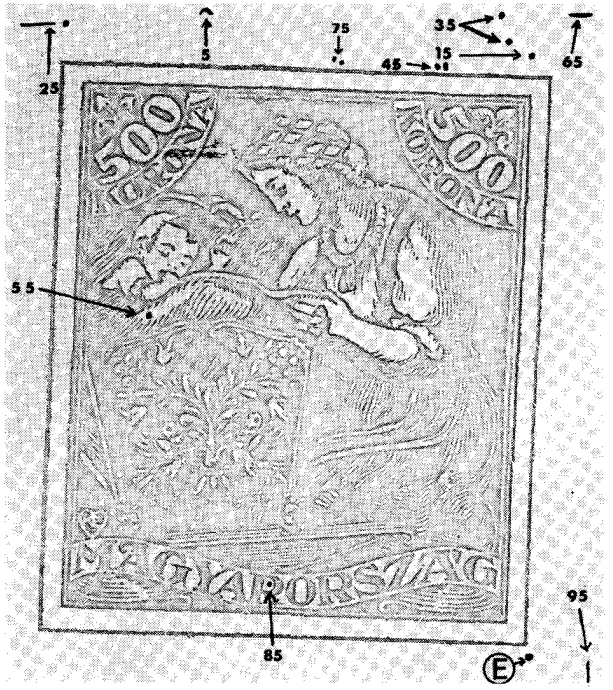
04. Pontban végződő ferde vonal a jobb sarok alatt.
14a. A bal felső sarok fölött színes folt.
14b. A jobb oldali levéldísz jobb oldali levele mellett pont a két keret között.
24. Mint a fenti 14a.
34. Sok vízszintes a felső részen.
44. Az első *R* alatt egész vékony függőleges vonalka.
54. A szívtől balra a keretvonalon kívül egy pont.
64a. A jobb oldali korona *K* betűje mellett egy pont.
64b. A gyermek könyökével egy vonalban pont.
74a. A bal oldali sarokdísz jobb oldali levele fölött két pont.
74b. Az első *A* és az *Y* alatt egy-egy pont.
84. Az *M* jobb lába alatt erős görbe vonal.
94. A második *R* jobb lába alatt tűhegynyi pont.

V. oszlop: E (5. ábra)

Oszlop-ismertetőjel (E)
Mint a D oszlopé de itt a pont sokkal erősebb.

Ívhely-ismertetőjelek

05. A bal oldali, felfelé ívelő „korona" felirat felett a kerettől 2,5 mm-re barna folt.
15. A jobb oldali belső keret folytatásaként fönt, attól 1 mm-re pont.

5. ábra

6. ábra

25. A bal felső sarokban egy vízszintes és egy pont.
35. A jobb felső sarokban levő levéldísz fölött egymástól 1,75 mm-re két pont.
45. A jobb oldali 5-ös számjegy fölött két pont, a kereten kívül.
55. A gyermek könyöke alatt a vonalkázás között a fehér mezőben egy pont.
65. A jobb felső sarokban vastag vízszintes vonal.
75. A jobb oldali „korona" szó ívétől balra 2 mm-re a felső kereten kívül két tűszúrásnyi pont.
85. Az első *R* felső részében pont.
95. A jobb alsó sarokban függőleges vonal.

VI. oszlop: F (6. ábra)

Oszlop-ismertetőjel (F)

A felső bal oldali sarokdísztől balra színes pont.

Ívhely-ismertetőjelek

06. A jobb felső sarokdísztől jobbra függőleges karc és pont.
16a. A bélyeg jobb oldalán barna folt a kereten kívül.
16b. Az Y alatt pont, a kereten kívül.
26. A bal felső sarok felett tűhegynyi pont.
36. A jobb oldali 5-ös fölött a keretvonalak között pont.

7. ábra

8. ábra

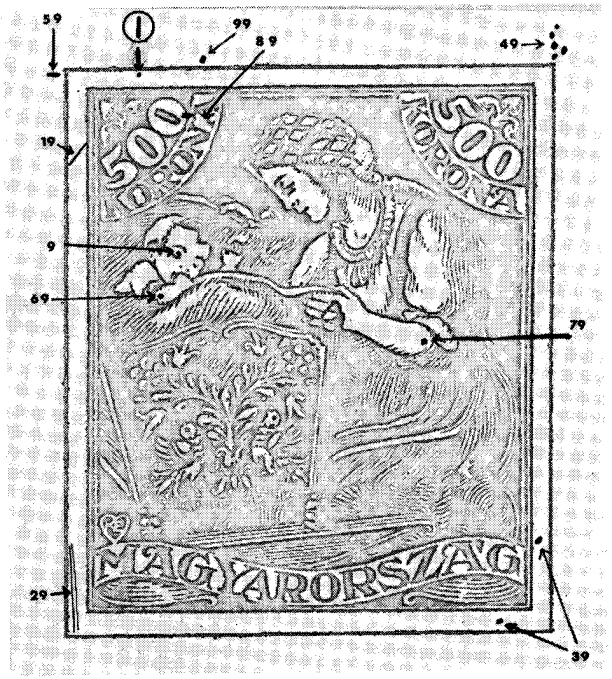
46. A kereten kívül alul az *M* alatt a karcok ékbe futnak össze.
56. A második *A* alatt a keretvonalak között pont.
66. A jobb felső sarokban három pont.
76. Az *Á* és *G* alatt a keretvonalak között egy-egy pont.
86. A bal oldali KORONA *A* betűje mellett pont.
96. A bal oldali levéldísz jobb oldali levele fölött pont, a kereten kívül.

VII. oszlop: (7. ábra)

Oszlop-ismertetőjele ez ideig nem ismert.

Ívhely-ismertetőjelek

07. A bélyeg bal oldalán függőlegesen futó karcok.
17. A bélyeg jobb oldali alsó szélén a keretvonallal párhuzamosan vékony vonal.
27a. A bélyeg jobb oldalán az alsó harmadban, a keretvonalon kívül függőleges vonal.
27b. Az alsó keretvonalak között pontok.
37a. Az alsó keretvonal alatt az *A*-tól *G*-ig terjedően vízszintes karc.
37b. A bölcső mellett a keretvonalak között színes foltok.

9. ábra

10. ábra

47. A bélyegkép bal alsó sarka mellett a kerettel egyvonalban pont, amelyet egy függőleges karc szel át.
57. A gyermektől balra, a kereten kívül három pont.
67. Az első 500-as második nullája felett két pont.
77. A bélyeg mellett, a bal alsó szélén függőleges karcok és mellettük egy-egy pont.
87. A női karon egy pont.
97. A bölcső mellett, a külső keretvonalon körív.

VIII. oszlop: H (8. ábra)

Oszlop-ismertetőjel
A női arcban egy pont.

Ívhely-ismertetőjelek
08. Fönt, a bal oldali külső keretvonal egy függőlegessel meghosszabbodik.
18. Az *R* betű alatt a kereten kívül háromszög alakú folt.
28a. A jobb oldali 5-ös fölött egy nagyobb és egy kisebb pont.
28b. A bélyegkép bal felső sarka fölött vízszintes karc.
38. A bal oldali 500-as második nullája fölött nagy barna folt.
48. A bal felső sarokban a két keretvonal között nagy pont.

58. A kereten kívül, a bal felső sarokban halvány pont.
68. A bal oldali kereten kívül, a gyermek vállával egy vonalban halvány pont.
78. A gyermek karja alatti vonalkázott rész fehér mezőjében pont.
88. *Á* betű alatt az utolsó két vonal között pont.
98. Az *A* betű alatt a belső keretvonalon egy pont.

IX. oszlop: I (9. ábra)

Oszlop-ismertetőjel (I)
A bal sarokban levő jobb oldali levél fölött a keretben tűhegynyi pont.

Ívhely-ismertetőjelek

09. A gyermek jobb alsó szemhéján egy pont.
19. A bal oldali keretvonalak között az 5-ös zászlócskájával egy szintben ferde vonal.
29. Az *M* mellett a keretben két függőleges karc.
39. A második *G* betű alatt és tőle jobbra egy-egy nagy pont.
49. A bélyegképen kívül, a jobb felső sarokban öt pont.
59. A bal oldali felső saroknál vízszintes vonal.
69. A gyermek alsó karján pont.
79. A női karon, a könyökhöz közel pont.
89. A bal oldali 500-as második nullája alul megszakadt.
99. A bal oldali KORONA szöveg *A* betűje fölött a kereten kívül pont.

X. oszlop: J. (10. ábra)

Oszlop-ismertetőjele ez ideig nem ismert.

Ívhely-ismertetőjelek

10. Az alsó keretvonal jobbra halványan tovább húzódik.
20. A bölcsőt díszítő bal oldali madár szárnyában halvány pont.
30. A jobb oldali 500-as első nullájában pont.
40. A jobb oldali 5-ös fölött a kereten világos barna folt.
50. A bal oldali külső keret közepén folt.
60. A második *R* alatt a külső kereten pont.
70. A női fej fölött jobbra felkiáltó jel szerű barna folt.
80. A keretvonal alatt a jobb sarokban tűszúrásnyi pont.
90. Az első 500-as második nullája fölött pont, a keretvonalak között.
100. Az első 500-as második nullája fölött két pont.

Következő számunkban az 1000 koronás címlet ismertetőjeleit közöljük.

VIGYÁZAT! HAMISÍTVÁNY!

A MABÉOSZ Bélyegvizsgáló Állomásának megállapítása szerint az 1951. évi, 80 ÉVES A MAGYAR BÉLYEG c. kiadás, a közismerten „lila blokkpár" elnevezésű változatának fogazatlan példányából *Szegeden,* fogazatlan blokk gyűjtői forgalomba került.

A hamis blokk az eredeti réznyomás helyett *könyvnyomással* készült cinkográfiai eljárással. Ezt a hamisítvány metszetei vonalainak *tompasága* igazolja. A blokk papirosa nyilvánvalóan nem azonos a jelzett időben használt szabványos réznyomó papír, hanem sima tapintású krétapapír. A blokk enyvezése nem előre enyvezett (átlósan repedezett), hanem utólag készült.

Mivel a BÉVI feladata nem csak a hamisítások elleni küzdelem elvi képviselete, hanem a hamisítók leleplezése és felelősségre vonása is, így arra kérem azokat a gyűjtőtársakat, akiknek a blokkpárral kapcsolatosan az előbbi ismertetés után kételyeik vannak, hogy a blokkpárokat a BÉVI-nél mutassák be. A vizsgálatokat a BÉVI soron kívül és díjmentesen elvégzi azzal a megjegyzéssel, hogy a BÉVI szabályzata szerint — a hamisítványok a gyűjtői forgalomból kizárása érdekében — a nemzetközileg elfogadott jelzőbélyegzőjével látja el.

a BÉVI vezetője
Pákozdi László

Abstract of contens

1 Emergency issues, postcards from Nyíregyháza in 1944—1945. (László Pákozdi)

From among the emergency issues (postcards) produced and put in circulation in Hungary between December 1944 and April 1945, the greatest interest in shown in the Nyíregyháza emergency issues. The cause of this is that stamps and postcards have been produced almost exclusively for postal purposes and have been employed also by the post. The excellent study of István Sugár deals with precedents and history of these issues. For lack of the required quantity of stamps and correspondence matter however the treatment of both, stamps and postcards left still much to be desired. The author made an effort to meed this need and to put the recent ascertainments to the judgement of the philatelists. The study describes and demonstrates by figures the characteristics of genuine stamps and sendings and those of forgeries, belonging to several groups. The study cannot be regarded as completed already, since the reconstruction of the genuine sheets is still slightly incomplete.

2 The stereotype type I. of 1888. (Ferenc Orbán, Silkeborg)

It is not by chance that from among the descriptions of the postage stamps, manufactured with book-printing typography, the stereotype type I. has been the last one. The relative rarity of both values — in particular that of the 1,— Forint, being of much clearer design than the 3,— Forint one — is the reason that the author succeeded in enlarging the type characteristics and in determining the 10 sub-types with the labour of long years.
Another great merit of the author is the establishment of the 10 stamp-picture reproducing matrices and their employment at the manufacture of blocks. Their existence explains the occurence of the 10 sub-types of the I., just as well as of the II. type of stereotypes.
The sheet construction is solved with the exception of 5 sheet positions. After the excellent figures and the textual description, this small defectiveness is easily replaceable by means of larger continuous specimens, as well as with the skilled support of the collectors.

3 The characteristics of the 500 Korona value of the 1924 charity issue (László Surányi)

The author has published the description of the characteristics of the 300 Korona value and the presentation by figures in No. 1. 1976 of this our paper already. This sequence of studies deserves however particular attention, since after our copperplate-printed stamps with cover design, issued in 1874—1891, this issue was the first copperplate print again. The thorough study of this issue is suitable to the establishment of essential technical differences. During the production of the matrices of our copperplate stamps in the last century, originated numerous characteristics in the picture, however at this issue their number has been reduced substantially due to better reproductions. The sheet positions of many stamps is ascertainable only from plate scratches and other damages outside the stamp pictures.

Sommaire

1 Timbres et cartes postales d'urgence émis en 1944—1945 à Nyíregyháza (László Pákozdi)

Parmi les timbres et les cartes postales de la seconde guerre mondiale émis durant la période allant de décembre 1944 à avril 1945 et qui ont été mis en circulation, le plus grand intérêt va aux émissions d'urgence de Nyíregyháza. La raison réside dans le fait que ces émissions ont eu lieu exclusivement dans des buts postaux et ont été utilisés en conséquence. Les antécédents de ces émissions ont fait l'objet d'une étude parue sous la signature d'István Sugár. Malheureusement par suite du manque d'un matériel de timbres et lettres en quantités suffisantes il restait encore beaucoup à faire dans ce domaine. C'est cette lacune que l'auteur a tâché de combler dans son étude, laissant aux philatélistes le soin de juger les dernières constatations auxquelles il est arrivé à ce jour. L'étude décrit et illustre par des dessins, les vrais timbres, les envois et leurs signes distinctifs, ainsi que ceux des réimpressions et des faux faisant partie de plusieurs groupes. Cette étude ne peut être considérée comme terminée, étant donné que le travail de la reconstuction des vraies feuilles n'est pas entièrement terminé.

2 Les timbres stéréotypés type I. de 1888 (Ferenc Orbán, Silkeborg)

Ce n'est point par hasard que nous faisons mention en dernier lieu, dans les données communiquées sur les timbres postaux imprimés, des

années 1888—1899, des timbres stéréotypés du type I. La relative rareté des deux valeurs — particulièrement en ce qui concerne celle de 1 forint, dont le dessin est de beaucoup meilleur que celui de la valeur de 3 forints — a demandé à l'auteur un travail de longue haleine, s'étendant sur plusieurs années, tendant à augmenter les connaissances des signes distinctifs et lui permettre ainsi de déterminer les 10 sous-types.
Un autre des grands mérites de l'auteur réside dans la détermination de la présence des matrices de copie du dessin de 10 timbres dans la fabrication de la planche. Elle explique la présence des 10 sous-types, dans les stéréotypies du type I. et du type II.
La reconstruction de la feuille, exception faite de 5 positions, a été résolue. A l'appui des dessins et de la description donnée, et aussi à l'aide d'un plus grand nombre d'exemplaires d'un seul tenant, il est possible de combler ce petit manque.

3 Signes distinctifs de la valeur de 500 couronnes, émission philanthropique de l'année 1924 (László Surányi)

L'auteur a déjà donné dans le No. 1, année 1976 de notre Revue une description avec dessins, des signes distinctifs de la valeur de 300 couronnes. Cette étude mérite une attention spéciale du fait qu'après les timbres gravés avec dessin d'enveloppe émis entre 1874—1891, l'émission dont il est question fût également gravé.
L'étude approfondie de cette émission donne lieu à des conclusions sur les divergences techniques qui peuvent être constatées. Lors de la constitution de la planch-mère des timbres gravés du siècle écoulé de nombreux signes distinctifs se sont produits sur le dessin des timbres, dans cette nouvelle émission par contre, par suite de la copie plus parfaite, le nombre des signes distinctifs figurant sur le dessin du timbre est notablement moindre. La place occupée par plusieurs timbres sur la feuille, à défaut de signes distinctifs qui leur sont propres, ne peut être déterminée que sur base d'éraflures ou autres défauts qui se sont produits par la suite sur la planche même.

Auszug aus dem Inhalt

1 Notbriefmarken, Postkarten aus Nyíregyháza in 1944—45. (László Pákozdi)

Von den, während des II. Weltkrieges von Dezember 1944 bis April 1945 in Ungarn hergestellten und in Umsatz gebrachten Notbriefmarken (Postkarten) erregten die Notausgaben von Nyíregyháza das grösste Interesse. Der Grund dessen ist, dass die Briefmarken und Postkarten fast ausschliesslich für Postzwecke hergestellt und bei der Post verwendet wurden. Das vorzügliche Schreiben István Sugár befasst sich mit den Präzedenzien, mit der Geschichte dieser Ausgaben. In Ermangelung genügender Marken und Korrespondenzmaterial liess die Bearbeitung der Marken, Korrespondenzkarten noch viel Wünschenswertes übrig. Diese Mängel suchte der Autor zu ergänzen und die neuen Feststellungen der Kritik der Philatelisten zu überlassen. Die Studie beschreibt und veranschaulicht mittels Abbildungen die Kennzeichen der echten Marken und Sendungen, sowohl die der Nachdrücke und der, zu mehreren Gruppen gehörenden Fälschungen. Die Studie ist noch nicht als abgeschlossen zu betrachten, da die Rekonstruktion der echten Bögen noch in geringen Masse nicht beendet ist.

2 Die 1888-er Stereotypie, Type I. (Ferenc Orbán, Silkeborg)

Es ist kein Zufall, dass von den Schilderungen der 1888—1899-er mit Buchdruck hergestellten Postmarken die Stereotypien der Type I. die allerletzten waren. Die relative Seltenheit der beiden Werte, besonders der Ft 1,— Marken, deren Zeichnung viel reiner ist als die der Ft 3,— Marke, ist der Grund dafür, dass es dem Autor mit der Arbeit von langen Jahren gelungen ist die Typenkennzeichen zu erweitern und die 10 Untertypen festzustellen.

Ein anderes grosses Verdienst des Autors ist die Feststellung des Vorkommens der Reproduktionsmatrizen mit 10 Markenbildern und der Verwendung bei der Herstellung von Druckmatrizen. Die Existenz derselben gibt eine Erklärung für das Vorkommen der 10 Untertypen der Stereotypien der Typen I. und II.

Die Bogenkonstruktion ist mit Ausnahme von 5 Bogenplätzen bereits gelöst. Entsprechend den vorzüglichen Abbildungen sowie der textlichen Darlegung kann mit Hilfe von grösseren zusammenhängenden Exemplaren sowie mit fachkundiger Unterstützung seitens der Sammler dieser kleine Mangel ergänzt werden.

3 Die Kennzeichen der Wertstempel von 500 Kronen der 1924-er Wohltätigkeitsausgabe (László Surányi)

Der Autor veröffentlichte bereits im Heft No 1. dieser unserer Zeitschrift das Kennzeichen des Wertstempels von 300,— Kronen und deren Schilderung mittels Abbildungen. Diese Studienreihe verdient deshalb besondere Aufmerksamkeit, weil nach unseren 1874—1891-er Kupferdruck-Briefmarken mit Briefumschlagzeichnung war es diese Ausgabe, die wieder mit Kupferdruck hergestellt wurde. Das eingehende Studium dieser Ausgabe eignet sich recht gut zur Feststellung von wesentlichen technischen Unterschieden. Im Laufe der Herstellung der Matrizen unserer Kupferdruck-Marken im vorigen Jahrhundert entstanden zahlreiche Kennzeichen im Markenbild, bei dieser Ausgabe aber ist die Zahl der Kennzeichen im Markenbild infolge der besseren Reproduktion wesentlich geringer. Der Bogenplatz vieler Marken kann nur aus Plattenritzen und anderen Beschädigungen, hauptsächlich ausserhalb der Markenbilder, festgestellt werden.

СОДЕРЖАНИЕ

1 Вспомогательные марки и открытки в 1944—45 годах в Ньиредьхазе (Ласло Пакозди)

Из временных марок изготовленных и выпущенных во время второй мировой войны от декабря 1944 года до апреля 1945 года марки в Ньиредьхазе представляют наибольший интерес. Причина заключается в том, что эти марки готовлены исключительно для почтовой цели и они использованы и только почтой. Иштван Шугар писал отличную статью об истории и предпосылках этих изданий. Из-за недостатков подходящих марок и открыток в количестве, обработка оставляет желать ещё много. Автор стремился заполнить недостатки и опубликовать новейшие определения для филателистов. Статья описывает и иллюстрирует опознавательные знаки подлинных марок и посылок также и подпечатаний и фальсификаций другой группы. Статья не закончена, ведь работа над реконструкцией настоящих листов ещё в процессе.

2 Стереотипия 1-го типа в 1888 году (Ференц Орбан, Силкеборг)

Не случайно что мы описываем стереотипию 1-го типа из марок напечатаны в 1888—99 годах в конце серии. Причина того, что автору только после долгих лет удалось дополнить опознавательные знаки типа и устанавить 10 подтипов, заключается в редкости двух марок: номиналом 3 и 1 форинтов. Другая автора заслуга, что он писал об употреблении копирующих матрицах по 10 миниатюрам в производстве клише. Матрица даёт объяснение на того, что 10 подтипов 1-го и 11-го типа существуют. Кроме 5 местов реконструкция листов решена. Научной поддержкой коллекционеров под отличных рисунков и описаний можно дополнить этот недостаток.

3 Опознавательные знаки почтовой марки номиналом 500 крон из серии «Благотворительности» выпущенной в 1924 году. (Ласло Шурани)

Автор уже публиковал в номере 1976/I. описанием и иллюстрацией опознавательных знаков почтовой марки номиналом 300 крон. Это серия имеет особое внимание потому, что после марок медной печатью выпущенные между 1874—1891 это издание готовлено опять медной печатью. Изучая издание можем отметить несколько значительных различий. Опознавательные знаки значительно меньше у издания в 1924 году, чем у марок в прошлом веке. Причина: более совершенное копирование. Листместо у нескольких марок можно определить на основе повреждения, которые помещиваются вне миниатюра.

Eng. szám: III/SZI/213/1976.

1500 — 78.0294 Ságvári Nyomda, Budapest

Ára: 18,— Ft.